Kotimaisten kielten keskus
INSTITUTET FÖR DE INHEMSKA SPRÅKEN

Tilinpäätös 2025

Kotimaisten kielten keskuksen tilinpäätös 2025

Sisällys

TOIMINTAKERTOMUS 3
1. Johdon katsaus 3
2. Tuloksellisuus 5
2.1 Suomen ja ruotsin kielen huolto ja neuvonta sekä kielenhuoltoon liittyvä tutkimus ... 6
2.2 Kotoperäisten vähemmistökielten huollon ja elvytyksen koordinaatio 8
2.3 Sanakirjatyö ja siihen liittyvä tutkimus 9
2.4 Julkaisutoiminta, kieliaineistot ja kirjasto 11
3. Vaikuttavuus 13
3.1 Toiminnan vaikuttavuus 13
3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus 17
4. Toiminnallinen tehokkuus 17
4.1 Toiminnan tuottavuus 17
4.2 Toiminnan taloudellisuus 20
4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus 21
4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus 23
5. Tuotokset ja laadunhallinta 25
5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet 25
5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu 25
6. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen 26
6.1 Henkilöstömäärä ja -rakenne 26
6.2 Henkilöstön osaaminen ja koulutus 27
6.3 Toiminnan merkittävimmät muutokset 28
6.4 Työhyvinvointi 29
7. Tilinpäätösanalyysi 31
7.1 Rahoituksen rakenne 31
7.2 Talousarvion toteutuminen 31
7.3 Tuotto- ja kululaskelma 31
7.4 Tase 32
8. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma 32
9. Arviointien tulokset 35
10. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä 35
TILINPÄÄTÖS 36
1. Talousarvion toteumalaskelma vuodelta 2025 36
2. Tuotto- ja kululaskelma 37
3. Tase 38
4. Liitetiedot 38
5. Allekirjoitukset 39

Liite: Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuluettelo 2025

Kotimaisten kielten keskus 2026
Toimitus: Leena Nissilä, Annikki Niiranen
Julkaisuluettelo: Risto Uusikoski

Toimintakertomus

1. Johdon katsaus

Kotimaisten kielten keskuksesta annetun lain (1403/2011) mukaan Kotimaisten kielten keskus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluva virasto. Keskuksen tavoitteena on kielen asiantuntijana edistää keskuksen toimialaan kuuluvien kielten käyttöä yhteiskunnassa. Keskuksen tehtävänä on suomen ja ruotsin kielten huolto, neuvonta ja sanakirjatyö sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvä tutkimus. Keskuksen tehtävänä on lisäksi koordinoida saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen huoltoa.

Kotimaisten kielten keskuksen (myöhemmin Kotus) tehtävänä on tarjota kielitietoa laajasti monenlaisille kohderyhmille, sekä kieliammattilaisille että suurelle yleisölle. Verkossa julkaistaan sanakirjoja, kielenhuollon ja kielenkäytön ohjeistoja sekä yleistä kielitietoa. Kotus tarjoaa verkossa myös digitoituja kieliaineistoja kansalaisten ja tutkijoiden käyttöön. Kotus korostaa kaikkien suomalaisten äidinkielten merkitystä ja pyrkii vaikuttamaan siihen, että jokaisen ihmisen oikeus omaan kieleen tunnustetaan ja sen käyttöön kannustetaan.

Toiminnallaan Kotus luo osaltaan edellytyksiä kielelliselle tasa-arvolle Suomessa. Kotus tuottaa palveluja ja julkaisuja, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen käyttöä ja kehittymistä sekä auttavat kansalaisia ja yhteiskuntaa ylläpitämään yhteyden Suomen kielelliseen kulttuuriperintöön.

Kotus on vakiinnuttanut paikkansa luotettavana kielenhuollon asiantuntijalaitoksena, joka palvelee kieliasioissa eri ammattiryhmiä ja kaikkia kansalaisia. Kotuksen toiminnan lähtökohtana on, että jokaisella on oikeus saada tietoa kielestä ja että julkisten palvelujen kieli on asiallista, selkeää ja ymmärrettävää ja virallinen nimistö asianmukaista.

Vuosi 2025 oli Kotuksessa poikkeuksellinen. Kesäkuussa 2025 tasavallan presidentti vahvisti lain, jolla sivistyshallinto organisoitiin uudelleen siten, että Kotuksesta tuli Opetushallituksen osasto 1.1.2026 lähtien. Koko vuoden ajan tehtiin tarvittavia valmisteluja siirtymää varten. Yhteistyössä Opetushallituksen kanssa valmisteltiin uusi työjärjestys, strategia, nimikkeistö ja organisaatiorakenne. Erityisesti valmistelua vaati hallinnon, tietohallinnon ja viestinnän yhdistäminen osaksi Opetushallituksen vastaavia toimintoja. Tulevaan Kotus-osastoon päätettiin perustaa kolme yksikköä: kielenhuoltoyksikkö, sanakirjayksikkö sekä ruotsin kielenhuolto- ja sanakirjayksikkö. Kotuksen aineisto- ja kirjastotoiminnot organisoitiin jatkossa osaksi sanakirjayksikköä ja vähemmistökieliasiat osaksi ruotsin kielenhuolto- ja sanakirjayksikköä. Syksyn aikana henkilöstön kanssa käytiin muutosneuvottelut sekä palkkaus- ja tarvittaessa myös nimikekeskustelut. Substanssiyhteistyön pohdintaa käytiin pitkin vuotta muun muassa työpajoissa, ja pohdinta ja synergioiden etsiminen jatkuu vuonna 2026.

Valmistelua johti yhteinen valmisteluryhmä, jossa Kotusta edustivat johtaja ja hallintopäällikkö. Valmisteluryhmän ja sen alatyöryhmien asiat esiteltiin yhteisessä Kotuksen ja Opetushallituksen johtoryhmien kokouksessa kuukausittain. Yksi suuri kokonaisuutensa oli Kotuksen oman arkiston päättäminen ja valmistautuminen siirtymiseen Opetushallituksen sähköiseen asianhallintaan. Tietoa uudistushankkeen etenemisestä välitettiin aktiivisesti sekä henkilöstölle että verkkosivujen kautta asiakkaille. Kotus on osallistunut edelleen avoimen hallinnon kehittämistyöhön sekä valtionhallinnon johtamisfoorumeihin. Senaatin kanssa jatkettiin suunnitteluhanketta vuonna 2028 tapahtuvalle muutolle Rauhankatu 17:ään.

Kotuksen tietohallinto osallistui sivistyshallinnon virastojen perustietotekniikan yhtenäistämistä valmistelevaan projektiin, jonka tavoitteena oli sivistyshallinnon perustietotekniikkapalveluiden muuttaminen yhdeksi yhteiseksi kokonaisuudeksi, jossa kaikilla työntekijöillä on käytössään samat Valtorin TORI-palveluihin perustuvat peruspalvelut.

Poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta tulos oli erinomainen, sillä tulossopimuksessa määritellyt tavoitteet saavutettiin lähes poikkeuksetta. Lisäksi asiakastyytyväisyys ja henkilöstön työtyytyväisyys olivat huipputasoa. Kotus seurasi aktiivisesti julkista kielenkäyttöä ja toimi sen parantamiseksi mm. aktiivisella viranomaisyhteistyöllä sekä antamalla neuvontaa, koulutusta, ohjeita ja lausuntoja. Tarjottiin ja päivitettiin kielen- ja nimistönhuollon ohjeita Kielitoimiston ohjepankissa, joka toimintavuonna täytti 10 vuotta. Julkaistiin verkkolehtiä Kielikello ja Språkbruk, joissa annetaan yleistajuista tietoa kielestä ja kielenkäytön kysymyksistä. Jatkettiin aktiivista työtä viranomaiskielen parantamiseksi muun muassa järjestämällä ennätysyleisön saanut Selkeän kielen päivän tilaisuus ja seurattiin vuonna 2024 annetun virkakielihaasteen tuloksia. Tehtiin jo aiemmin päättyneen verkkopalveluiden yhtenäistämishankkeen jälkitöitä, jotta uudistetut verkkosivut palvelisivat käyttäjiä mahdollisimman hyvin. Verkkopalvelujen käyttäjäkunta onkin laajentunut uudistusten myötä. Toimintavuonna jatkettiin kansallisesti merkittävän Suomen kielen nauhoitearkiston digitointia, joka on tarkoitus saattaa loppuun vuoden 2026 aikana. Vuonna 2025 jatkettiin Kotuksen strategian toimeenpanoa tukevan asiakaspalveluprosessien vaikuttavuuteen tähtäävän vaikutusohjelman työtä ja käynnistettiin uusi kieliteknologian ja tekoälyn hyödyntämisen vaikutusohjelma.

Sanakirjojen laatiminen ja julkaiseminen ovat olennainen osa Kotuksen toimintaa. Suurten sanakirjojen toimitustyön jatkuvuutta edesauttoi säätiörahoitus. Vanhan kirjasuomen sanakirja sai taloudellista tukea Koneen Säätiöltä, Suomen murteiden sanakirja Suomen Kulttuurirahastolta ja Suomen ruotsalaismurteiden sanakirja Ordbok över Finlands svenska folkmål Svenska litteratursällskapetilta ja Svenska kulturfondenilta. Sanakirjatyötä jatkettiin kaiken kaikkiaan tuloksekkaasti, vaikkakin haasteellisessa henkilöstötilanteessa. Vanhan kirjasuomen sanakirja, Suomen murteiden sanakirja ja Ordbok över Finlands svenska folkmål laajenivat uusin sana-artikkelien aakkosvälein. Suomi–sorani-sanakirja valmistui. Kielitoimiston sanakirjaa ei toimintavuonna päivitetty; toimitus siirtyi käyttämään uutta toimitusjärjestelmää, kartutti Nykysuomen sanatietokantaa ja edisti seuraavan vuoden julkaisua. Suomen etymologista sanakirjaa päivitettiin. Uusia sana-artikkeleita lisättiin myös Suomi–ruotsi-suursanakirjaan.

Kotus osallistui edelleen Kansalliskielistrategian ja Kielipoliittisen ohjelman toimeenpanoon. Toimintavuonna jatkettiin Vähemmistökielifoorumin ja karjalan kielen asiantuntijatyöryhmän työtä ja valmisteltiin uuteen lakiin sisältyvän karjalan kielen lautakunnan asettamista syksyn 2025 aikana. Kotuksen johtaja asetti lautakunnan 29.12.2025. Lautakunnan toimikausi on 1.1.2026–31.5.2027, jotta lautakunta pääsee samaan rytmiin muiden Kotuksen kielilautakuntien kanssa. Muut kielilautakunnat jatkoivat toimintaansa kolmivuotiskautensa teemojen mukaisesti. Lautakunnat osallistuivat Kotuksen ohella oikeusministeriön kielikertomuksen valmisteluun ja olivat mukana lausumassa omaa kieltään koskevista kysymyksistä ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Osa lautakunnista osallistui myös kielikertomusta koskevaan kuulemiseen. Suomen kielen lautakunta piti vuonna 2025 esillä kielen merkitystä yhteiskunnallisen osallisuuden rakentajana ja ylläpitäjänä. Lisäksi lautakunta mm. kiinnitti huomiota viranomaistekstien tuottamisen teknisiin ja muihin reunaehtoihin, jotka vaikuttavat heikentävästi tekstin laatuun, sekä pohti keinoja, joilla kielten käyttöalojen kehityksen seuranta saataisiin organisoitua. Vuoden aikana käsiteltiin myös eräitä normituskysymyksiä. Ruotsin kielen lautakunta käsitteli mm. viranomaistekstien ja käännösten laatua ja esitti laatimassaan kirjelmässä huolen tekoälyn vaikutuksesta käännöksiin. Romanikielen ja viittomakielten lautakunnat paneutuivat toimintavuonna sekä kielen asemaan että käyttömahdollisuuksiin liittyviin kysymyksiin. Saamen kielten lautakunta käsitteli saamenkielisiä, viranomaistoiminnassa tarvittavia nimiä.

Toimintavuonna valmisteltiin vuonna 2026 vietettävää kotimaisten kielten teemavuotta ja Kotuksen 50-vuotisjuhlavuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa yhteistyössä valmisteltiin kotimaisten kielten teemavuodesta tiedote, joka julkaistiin molempien organisaatioiden verkkosivuilla 12.11.2025. Valmisteltiin myös teemavuoden sisältöjä ja visuaalista ilmettä. Toimintavuonna valmisteltiin lisäksi Kotuksen 50-vuotisjuhlavuotta ja juhlajulkaisua. Juhlavuosivalmisteluissa tehtiin myös yhteistyötä 100 vuotta täyttävän Yleisradion kanssa. Yhteistyön tuloksena Kotuksen juhlavuoden pääjuhla 3.3. lähetetään suorana Yle Areenassa.

Juhlakirjan *Kielen asialla 50* vuotta tarkoituksena on koota tietoa Kotuksen toiminnasta ja tehtävistä. Julkaisu on artikkelikokoelma, jossa kerrotaan, miten useat organisaatiot ja hankkeet koottiin yhdeksi kielivirastoksi ja miten yhteiskunnalliset muutokset ovat vuosikymmenten kuluessa vaikuttaneet keskuksen tehtäviin. Teos jakautuu kolmeen osaan, jotka ovat ”Kotimaisten kielten keskuksen juurilla”, ”Kotimaisten kielten keskus osana yhteiskuntaa” ja ”Kotimaisten kielten keskuksen tehtävät”.

2. Tuloksellisuus

Vuonna 2025 Kotuksen toiminnallinen tulos oli erittäin hyvä. Kotus saavutti lähes kaikki sille asetetut tulostavoitteet. Julkaisuja, kielineuvontaa, kielenkäytön opetusta sekä esitelmiä ja asiantuntijatehtäviä koskevat indikaattoritavoitteet ylitettiin ja myös verkkosanakirjojen sana-artikkeleita koskeva tavoite lähes saavutettiin. Vain verkkopalvelun kävijämäärä jäi jonkin verran tavoitteesta. Onnistuimme myös kohdistamaan toimintamme niin, että asiakastyytyväisyys ja henkilöstön työtyytyväisyys olivat erinomaista tasoa.

Tuloksellisuusindikaattoreina Kotus seuraa toimintansa tuotoksia sekä niiden saavutettavuutta ja laatua. Indikaattorit kuvaavat kattavasti Kotuksen lakisääteisiä tehtäviä ja palvelutoimintaa. Vuoden 2025 tulosindikaattorien toteumat sekä niiden vertailu tavoitteisiin ja edellisten vuosien toteutumiin esitetään toiminnallisen tehokkuuden yhteydessä luvussa 4. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle asetettuihin yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin kytkettyjen tulostavoitteiden edistämistä seurataan laadullisesti, ja ne raportoidaan luvussa 3.

Kotus onnistui hyvin sopeuttamaan toimintaansa supistuvaan talouskehykseen, ja siirtyvä raha kasvoi hieman edellisestä vuodesta. Noudatimme edelleen tiukkaa henkilöstöpolitiikkaa. Merkittävää oli myös vuonna 2023 myönnettyjen säätiörahoitusten jatkuminen sanakirjojen toimitustyöhön: Koneen Säätiö rahoitti *Vanhan kirjasuomen sanakirjaa*, Suomen Kulttuurirahasto *Suomen murteiden sanakirjaa*, ja Svenska litteratursällskapet sekä Svenska kulturfonden myönsivät rahoitusta Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjalle *Ordbok över Finlands svenska folkmål*. OKM:n tieteen edistämisen määrärahoista saadulla rahoituksella (2024–2026) jatkettiin Suomen kielen nauhoitearkiston digitointia, ja työ jatkuu vielä vuoden 2026 loppuun saakka.

Taulukko 1. Kotuksen tuloksellisuusindikaattorit 2025

	Tavoite 2025	Toteuma 2025
Julkaisut, painotettu kappalemäärä	3 000	3 149
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl	300	349
Kielenkäytön opetus, tuntia	600	763
Kielineuvonta, vastauksia, kpl	5 400	6 753
Sana-artikkeleita, kpl	12 089	11 580
Asiakaspalaute (asteikko 1–4)	3	3,7

2.1 Suomen ja ruotsin kielen huolto ja neuvonta sekä kielenhuoltoon liittyvä tutkimus

Kielenhuollon, neuvonnan ja tutkimuksen tavoitteet saavutettiin. Kotuksen tarjoaman suomen ja ruotsin kielen huollon laatuun luotetaan, ja toiminnan asema on resurssien vähenemisestä huolimatta vakaa sekä suuren yleisön että sidosryhmien piirissä. Kotus jatkoi kielenhuollon verkkopalvelujen kehittämistä ja teki edelleen aktiivista yhteistyötä virkakielen ja median kielen kehittämiseksi. Toiminnan vaikuttavuutta kehitettiin muun muassa asiakaspalveluprosessien sekä kieliteknologian ja tekoälyn vaikutusohjelmissa.

Kielenhuollon palvelut, julkaisut ja esitelmät

Kotimaisten kielten keskuksen osana verkkojulkaisujen yhtenäistämishanketta uudistetuille verkkosivuille (kotus.fi ja sprakinstitutet.fi) lisättiin tietoa niin kielenhuollosta, nimistönhuollosta kuin virkakielestäkin. *Kielikello*- ja *Språkbruk*-lehtiä julkaistiin maksutta verkossa. Vuoden aikana Kielikellossa julkaistiin 36 artikkelia ja Språkbruk-lehdessä 22 artikkelia, joissa esiteltiin kielenkäytön kysymyksiä eri näkökulmista. Lisäksi lähetettiin Kielikellon sisältöä esittelevä uutiskirje neljä kertaa noin 25 000 tilaajalle. Verkkojulkaisua *Svenska ortnamn i Finland* (Suomen ruotsinkieliset paikannimet) päivitettiin ja täydennettiin. Julkaisu sisältää nyt noin 3 800 nimeä. Päivitettiin muitakin kielen- ja nimistönhuollon verkkojulkaisuja ja -aineistoja sekä tarjottiin yleiskielestä, virkakielestä ja nimistöstä asiantuntijatietoa yleistajuisesti myös sosiaalisen median kanavilla ja monilla muilla foorumeilla. Jatkettiin monivuotista projektia suomenkielisten kieltennimien sanastosta yhteistyössä Kansalliskirjaston kanssa. E-oppivassa oli saatavilla kaikille avoin Hyvän virkakielen verkkokurssipaketti, jota markkinoitiin esimerkiksi koulutuksissa ja sosiaalisessa mediassa.

Verkossa julkaistujen ohjeiden lisäksi tarjottiin henkilö- ja organisaatiokohtaisia palveluja. Kieli- ja nimineuvontaa annettiin sekä puhelimitse että sähköpostitse ja verkkopalvelun yhteydenottolomakkeilla. Ruotsinkielinen puhelinneuvonta oli suljettuna tammi-heinäkuun. Julkishallinnolle tarjottiin koulutusta etenkin päätösten ymmärrettävyyden parantamisessa. Koulutuksia pidettiin myös viestijöille ja asiantuntijakirjoittajille esimerkiksi ohjeiden, lausuntojen, katsausten ja blogien laadinnasta. Lisäksi annettiin koulutusta osallistavasta kielenkäytöstä ja pidettiin tietoisku hyvän virkakielen tärkeydestä. Kysyntä osoittaa, että neuvonta- ja koulutuspalveluja tarvitaan. Ne antavat Kotukselle myös arvokasta tietoa kieliyhteisön tiedontarpeesta, kielenkäyttäjien arjesta ja kirjoittamisen olosuhteista. Toiminta on tärkeää myös vaikuttavuuden ja verkostoitumisen näkökulmasta.

Kotus johti eri tahojen yhteistä virkakieliryhmää ja järjesti yhdessä Tullin kanssa Selkeän kielen päivän tilaisuuden, jonka teema oli *Selkeä kieli asiantuntijan työssä – miten osaamista*

vahvistetaan. Tilaisuudessa pureuduttiin siihen, miten kielenhuoltajat tukevat työssään asiantuntijoiden selkeän kielen osaamista, millaisia mahdollisuuksia ja riskejä liittyy tekoälyn käyttöön tekstityössä sekä millaista yhteistyötä viestinnän ammattilaiset ja sisältöasiantuntijat tekevät. Lisäksi kuultiin selkokielen tarpeesta julkishallinnon viestinnässä. Tilaisuus tavoitti noin 800 kuulijaa (noin 70 paikalla, 460 etäyhteyksin ja yli 260 tallenteen kautta). Kotus oli edustettuna myös Avoimen hallinnon työryhmässä, virkakieliverkostossa, valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunnassa sekä oikeusministeriön nimilautakunnassa. Selkokielen edistämiseen osallistuttiin muun muassa selkokielen neuvottelukunnan puheenjohtajana ja jäsenenä sekä vastaavan ruotsinkielisen Referensgruppen för lätt språk -elimen jäsenenä.

Jatkettiin yhteistyötä Svensk Presstjänstin kanssa ruotsinkielisen median kielenhuollossa. Jatkettiin ja kehitettiin suomenkielisen median kielenhuoltoverkoston toimintaa. Kotuksella oli edustaja Svenska Yles språkgrupp -elimessä. Järjestettiin vuosittainen suomalais-ruotsalainen kääntäjäseminaari (noin 100 osanottajaa) Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton kanssa ja kielenhuollon teemapäivä *Språkvårdsdagen* (150 osanottajaa) Hanasaaren kulttuurikeskuksen ja Hugo Bergroth -sällskapetin kanssa. Kielenhuollon päivän teemana oli englannin vaikutus ruotsiin.

Eri tahojen kielenkäyttöön vaikutettiin lukuisissa muissakin verkostoissa, työryhmissä ja elimissä, tarkistamalla Maanmittauslaitoksen paikannimirekisterin nimistöä sekä antamalla lausuntoja ja mediahaastatteluja. Lausuntoja annettiin muun muassa seurakuntien nimistä ja sosiaali- ja terveydenhuollon kielikoulutuksesta ja mediahaastatteluja erilaisista ajankohtaisista aiheista, kuten Ruotsin euroviisuedustajan nimestä ja muista nimiaiheista, kasvipohjaisten tuotteiden nimistä ja digitaalisten palvelujen kielestä. Kotuksen asiantuntemusta hyödynnettiin monin tavoin myös esimerkiksi hallituksen kielikertomuksen tekemisessä, valtioneuvoston kanslian koordinoimassa NATO-sanastohankkeessa sekä lakivaliokunnan kuulemistilaisuudessa, jossa käsiteltiin kansalaisaloitetta sanojen *isä* ja *äiti* käytöstä mm. lainsäädännössä.

Kielilautakunnat

Suomen kielen lautakunta kokoontui kolme ja ruotsin kielen lautakunta neljä kertaa. Suomen kielen lautakunta piti kolmivuotissuunnitelmansa mukaisesti esillä kielen merkitystä yhteiskunnallisen osallisuuden rakentajana ja ylläpitäjänä. Lisäksi lautakunta kiinnitti huomiota viranomaistekstien tuottamisen teknisiin ja muihin reunaehtoihin, jotka vaikuttavat heikentävästi tekstin laatuun, sekä pohti keinoja, joilla kielten käyttöalojen kehityksen seuranta saataisiin organisoitua. Vuoden aikana käsiteltiin myös eräitä normituskysymyksiä. Ruotsin kielen lautakunta käsitteli mm. viranomaistekstien ja käännösten laatua ja esitti laatimassaan kirjelmässä huolen tekoälyn vaikutuksesta käännöksiin. Lautakunnat osallistuivat oikeusministeriön vastuulla olevaan hallituksen kielikertomuksen valmisteluun lausumalla alansa kieltä koskevista kysymyksistä ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Ruotsin kielen lautakunta toimii myös Språkbruk-lehden toimitusneuvostona ja arvioi lehden sisältöä säännöllisesti.

Kielenhuoltoon liittyvä tutkimus ja kansainvälinen yhteistyö

Julkaistiin vaikutusohjelmassa Kansalliskielet ja monikielinen Suomi (2022–23) suunniteltu esiselvitys Suomen kielitilanteen seurannasta. Esiselvityksessä ehdotetaan, että Suomessa puhuttavien kielten käytön seurantaan luodaan infrastruktuuri, jonka avulla Suomessa puhuttavien kielten käytöstä saadaan ajantasaista ja päivittyvää tilastollista tietoa tutkimuksen ja päätöksenteon tueksi.

Saatiin valmiiksi tutkimushanke ymmärrettävien päätösten laatimisen edellytyksistä Kelan tutkimusosaston kanssa ja julkaistiin hankkeen tutkimusraportti Kelan julkaisusarjassa. Ruotsin Kielen ja kansanperinteen laitoksen (ISOF) julkaisusarjassa ilmestyi raportti Kotuksen ja ISOFin

yhdessä toteuttamasta projektista, jossa vertailtiin Suomen ja Ruotsin kieliviranomaisten tarjoaman suomen kielen neuvonnan kysymyksiä ja vastauksia. Julkaistiin katsaukset *Kielipolitiikan vuosi 2023* ja *Kielipolitiikan vuosi 2024*. Analysoitiin ja julkaistiin tuloksia aiemmin tehdystä kyselystä valtion viranomaisten ja kuntien resursseista ja toimista hyvän virkakielen edistämiseksi. Jatkettiin suomen yleiskielen seurantaa. Osallistuttiin Kielitieteen päivien järjestämiseen ja pidettiin useita esitelmiä siellä sekä Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen symposiumissa. Toimittiin kotimaisessa ja kansainvälisessä akateemisessa yhteisössä pitämällä muitakin esitelmiä, julkaisemalla artikkeleja sekä ohjaamalla väitöskirjoja ja muita opinnäytteitä, osallistumalla myös monitieteisten tutkimushankkeiden seurantaryhmiin ja antamalla akateemisia asiantuntijalausuntoja. Otettiin vastaan varauksia opinnäytteiden aineisto- ja aihepankissa tarjottuihin aiheisiin.

Osallistuttiin Euroopan kielentutkimuslaitosten yhteistyöelimen Efnilin vuosikokoukseen ja konferenssiin 22.–24.10.2025 Wienissä, missä Kotuksen edustaja myös piti esitelmän.

Osallistuttiin YK:n paikannimiasiantuntijaryhmän (UNGEGN) kokoukseen New Yorkissa 28.4.–2.5.2025 sekä laadittiin tarvittavat asiakirjat ja suomenkielinen kokousraportti yhdessä Maanmittauslaitoksen edustajan kanssa. Osallistuttiin UNGEGNin Pohjoismaiden jaoston kokoukseen ja suunniteltiin jaoston varapuheenjohtajamaana vuoden 2026 toimintaa yhdessä puheenjohtajamaa Ruotsin kanssa. Osallistuttiin myös UNGEGNin eksonyymityöryhmän, kulttuuriperintötyöryhmän ja muistonimien alatyöryhmän kokouksiin sekä UNGEGNin järjestämiin kyselyihin.

Toimittiin pohjoismaisessa kielenhuoltoelinten verkostossa. Toimittiin myös pohjoismaisessa selkeän kielen verkostossa ja järjestettiin sen ja Hanasaaren kulttuurikeskuksen kanssa pohjoismainen selkeän kielen konferenssi, jonka teemana oli *När vi möter juridiskt språk i vardagen*. Jatkettiin yhteistyötä Ruotsin Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksen ja Viron kielen instituutin kanssa. Osallistuttiin jäseninä Ruotsin Mediespråksgruppenin, Språkvårdsgruppenin ja Namnvårdsgruppenin sekä ruotsinsuomalaisen termiryhmän toimintaan. Kotus oli myös kansainvälisten selkeän kielen järjestöjen Clarityn ja Plainin jäsen.

2.2 Kotoperäisten vähemmistökielten huollon ja elvytyksen koordinaatio

Saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen lautakunnat

Lautakuntien tehtävänä on antaa alallaan kielenkäyttöä koskevia periaatteellisia ja yleisluonteisia suosituksia sekä huoltaa kielen asemaa ja kielijärjestelmää. Kotuksen vastuuhenkilö piti lautakuntiin yhteyttä ja antoi niille tarpeen mukaan kielipoliittista asiantuntija-apua. Toimintavuonna nimitettiin uusi karjalan kielen lautakunta kaudelle 1.1.2026–31.5.2027. Muut lautakunnat jatkoivat 1.6.2024 alkanutta komisvuotiskauttaan.

Viittomakielten lautakunta piti kaksi kokousta. Se käsitteli muun muassa viittomakielten asemaa ja viittomakieltä omaksuvia lapsia koskevia teemoja. Myös saamen kielten lautakunta kokoontui kaksi kertaa. Lisäksi osa lautakunnan jäsenistä kokoontui saamelaiskäräjien kieliturvasihteerin ja kieliasiainsihteerin kanssa kahteen kertaan keskustelemaan saamelaiskäräjien kielilautakunnan ja Kotuksen lautakunnan yhteistyöstä ja työnjaosta. Romanikielen lautakunta piti kolme kokousta. Se paneutui kielenelvytykseen ja romanikielen yhteiskunnalliseen asemaan liittyviin kysymyksiin. Lautakunta teki yhteistyötä muun muassa romaniasiain neuvottelukunnan ja Yleisradion kanssa.

Muut vähemmistökieliasiat

Kotus vastasi opetus- ja kulttuuriministeriön jatkokaudelle 31.12.2025 saakka asettaman karjalan kielen asiantuntijatyöryhmän toiminnasta. Työryhmän ensimmäisen kauden (2023–2024) tehtävänä ollut asiantuntemukseen perustuva ehdotus Suomessa puhuttavan karjalan kielen tuen ja elvytyksen suuntaviivoista tulevaisuudessa sisältyi yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston kanssa laadittuun karjalan kielen elvytysohjelmaan, joka valmistui 2025. Kotus vastasi yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston kanssa ohjelman toimittamisesta ja saattamisesta julkaistavaksi. Ohjelma julkaistiin toukokuussa. Jatkokaudellaan asiantuntijatyöryhmä kokoontui viisi kertaa. Se viesti aktiivisesti työnsä tuloksista sekä seurasi ja tuki ehdotettujen toimenpiteiden käynnistymistä. Kotus osallistui elvytysohjelman esittelyyn useissa tilaisuuksissa.

Tiedonvaihdon lisäämiseksi ja vähemmistökielten elvytyksen tueksi perustettu vähemmistökielifoorumi kokoontui tukemaan oikeusministeriön toteutusvastuulla olevan vähemmistökielityön rakennetta koskevan selvityksen suunnittelua ja antamaan taustatietoja sitä varten. Syksylle 2025 suunniteltu vähemmistökielten opetuksen foorumitapaaminen jouduttiin siirtämään seuraavaan vuoteen.

Toimintavuoden aikana seurattiin karjalan kielen lisäksi saamen kielten, viittomakielten ja Suomen romanikielen tilannetta ja kielten käytön edistämistä koskevia suosituksia ja toimenpiteitä ja viestittiin näistä teemoista suurelle yleisölle Kotuksen verkkosivuilla. Toimintavuonna kokonaiskuvaa kotoperäisten kielten tilanteesta ja tulevaisuudesta rakennettiin muun muassa seuraavien ohjelmien ja selvitysten valossa: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusarjassa ilmestyi karjalan kielen elvytysohjelman lisäksi suomenruotsalaisen viittomakielen elvytysohjelma. Oikeusministeriö julkaisi keväällä 2025 hallituksen kielikertomuksen taustaksi laaditut saamebarometrin ja viittomakielibarometrin 2024. Saamelaisten totuus- ja sovintoprosessin yhteydessä ilmestyi erillisselvitys Suomessa puhuttujen saamen kielten nykytilanteesta ja tulevaisuudesta. Totuus- ja sovintokomission loppuraportti antoi useita saamen kielten tilanteen kehittämistä koskevia suosituksia. Opetushallitus julkaisi romanikielen opetuksen resursseja ja kehittämistarpeita perusopetuksessa koskevan selvityksen.

Lisäksi Kotus osallistui Itä-Suomen yliopiston johtaman nykykarjalan kielen sanakirjahankkeen suunnitteluun.

2.3 Sanakirjatyö ja siihen liittyvä tutkimus

Nykysuomea kuvaavan ja normittavan Kielitoimiston sanakirjan (KS) vuonna 2027 julkaistavaa uutta versiota valmisteltiin laatimalla uusia ja ajantasaistamalla jo aiemmin laadittuja artikkeleita. Sanakirjassa on yli 104 000 hakusanaa, ja se on käytettävissä sekä maksutta verkossa että Kielikone Oy:n maksullisessa sanakirjapalvelussa. Toimituksessa otettiin käyttöön uusi sanakirjan toimitusjärjestelmä. KS:n toimitus pitää yllä Nykysuomen arkistoa, johon kuuluvaa sanatietokantaa kartutettiin toimintavuonna eri lähteistä runsaan 2 000 uuden sanatiedon verran. Sanatietokantaa käytetään Kielitoimiston sanakirjan, kielenhuollon ja tutkimuksen tarpeisiin. KS:n toimitus toimittaa Kuukauden sana -palstaa sekä Vuoden sanapoiminnot -julkaisua.

Vanhan kirjasuomen sanakirja (VKS) ja Suomen murteiden sanakirja (SMS) laajenivat. VKS on edennyt niin, että verkossa on luettavana jakso *a–päälitsen* (48 910 sana-artikkelia). SMS käsittää nyt verkossa jakson *a–nysäveitsi* (kaikkiaan 211 327 hakusanaa ja 75 326 levikkikarttaa). Vanhan kirjasuomen sanakirjan toimitustyötä rahoittaa pääosin, neljän toimittajan osalta, Koneen Säätiö, jonka uusin, vuonna 2023 myöntämä rahoitus (1 373 200 euroa) kattaa vuodet 2024–2028. Myös Suomen murteiden sanakirjan toimitustyöhön on saatu säätiörahoitus kolmelle toimittajalle

vuosiksi 2024–2028. Rahoituksen (850 000 euroa) myönsi Suomen Kulttuurirahasto. Monien avainhenkilöiden eläkkeelle siirtymisen vuoksi uusien toimittajien tarve oli suuri, mutta vakituisten toimittajien palkkaamiseen ei Kotuksella ollut varoja.

Suomen etymologiseen sanakirjaan (SES) tehtiin jonkin verran korjauksia. Sanakirja on laajuudeltaan noin 56 000 hakusanaa. Julkaisuun sisältyvät aiemmin painettuina ilmestyneet teokset *Suomen sanojen alkuperä* ja *Stadin slangin etymologinen sanakirja*. Kokonaisuutta täydentää noin 7 500 sanan laajuinen *Etymologinen täydennysosa.*

Ordbok över Finlands svenska folkmål -sanakirjasta (FO) on luettavana verkossa aakkosväli *a–salka* (yhteensä noin 80 500 sana-artikkelia). Sanakirjan artikkelirakennetta on selkeytetty, Git-versiohallinta sanakirjan XML-tiedostoille on otettu käyttöön ja vuoden aikana on tehty myös muita teknisiä uudistuksia. Uudistukset tehostavat toimitustyötä. Osa sanakirjan toimittajista osallistui Göteborgin yliopistossa järjestettyyn leksikografian kurssiin.

Suomi–ruotsi-suursanakirjaan (noin 111 000 hakusanaa) lisättiin noin 100 sana-artikkelia ja ajantasaistettiin 300.

Karjalan kielen verkkosanakirjan (noin 89 000 hakusanaa) sanakirja-artikkelien yhteyteen ei toimintavuonna voitu resurssien puutteen vuoksi lisätä digitoitujen, metatiedoin varustettujen aineistolippujen kuvia. Lippuja on verkossa aakkosväliltä *a–s*.

Maahanmuuttajakielten sanakirjahankkeen kolmas sanakirja, Suomi–sorani-sanakirja, valmistui. Se sisältää 28 280 hakusanaa, ja on kuten Suomi–kurmandži-sanakirja (28 267 hakusanaa) ja Suomi–somali-sanakirja (28 332 hakusanaa) kokonaisuudessaan vapaasti käytettävissä verkossa. Aloitettiin säätiörahoituksella pilottihanke, jossa laaditaan ruotsi–kurmandži-sanastoa ruotsinkielisen kotoutumisen edistämiseksi.

Yhteistyössä Viron kielen instituutin kanssa julkaistu Viro–suomi-sanakirja käsittää noin 42 700 sana-artikkelia. Kotuksen päässä resurssia työn jatkamiseen ei ole saatavilla, joten hanke ei edistynyt toimintavuonna.

Karjalan kielen verkkosanakirjan, Suomen murteiden sanakirjan, Vanhan kirjasuomen sanakirjan ja maahanmuuttajakielten sanakirjojen aineistot sekä Suomen murteiden sanakirjan levikkikartat ja Nykysuomen sanalista ovat tarjolla myös avoimena datana, samoin Ordbok över Finlands svenska folkmål -sanakirjan ja Finlandssvensk ordbokin aineistot. Myös suomen kielen ja saamelaiskielten etymologinen tietokanta (vajaa puoli miljoonaa tietoa) on verkossa käytettävissä sekä avoimena datana saatavilla.

Sanakirjantoimittajat osallistuivat − myös esitelmöitsijöinä − alan kansallisiin ja kansainvälisiin tilaisuuksiin, osin verkoitse. Lisäksi pidettiin esitelmiä tutkija- ja asiantuntijatilaisuuksissa, mm. plenaariesitelmä Kielitieteen päivillä. Asiantuntijayhteistyötä tehtiin monin tavoin, niin talon sisällä kuin ulkopuolisten tahojen kanssa. Sanakirjojen toimitustyöhön liittyvän aineiston kehittämisessä tehtiin yhteistyötä Tampereen ja Itä-Suomen yliopistojen kanssa. Toimittajat julkaisivat sanakirjatyöhön liittyviä yleistajuisia artikkeleita ja Kotuksen verkkosivuilla sanastoon, sanakirjoihin ja sanakirjojen edustamiin kielimuotoihin perehdyttäviä ajankohtaisjuttuja, palstoja ja blogeja. Annettiin lukuisia haastatteluja ja esiinnyttiin radiossa ja televisiossa. Osallistuttiin Kotuksen Instagram-päivitysten tekoon.

Sanakirjantoimittajat antoivat myös henkilökohtaista neuvontaa enimmäkseen sanastoa koskien; nämä suoritteet sisältyvät kielineuvonta-indikaattorin lukuihin. Neuvoja annettiin myös

sanakirjojen ja niihin liittyvien aineistojen ja arkistojen käytössä. Osallistuttiin Lääketieteen sanastolautakuntaan.

Toimittiin pohjoismaisten sanakirjatoimittajien verkostossa Nordisk förening för lexikografi -yhdistyksen kautta. Osallistuttiin pohjoismaiseen leksikografiakonferenssiin Tanskan Vejlessä 20.–23.5.2025.

Kuvio 1. Verkossa olevien sanakirjojen tilanne vuoden 2025 lopussa

<table>
<tr><td colspan="4">*) Kielitoimiston sanakirja: a–ö</td></tr>
<tr><td colspan="4">Karjalan kielen sanakirja: a–ö</td></tr>
<tr><td colspan="2">Suomen murteiden sanakirja: a–nysäveitsi</td><td>pa–pe</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Vanhan kirjasuomen sanakirja: a–päälitsen</td><td>ra-</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">*) Suomi–ruotsi-suursanakirja: a–ö</td></tr>
<tr><td colspan="4">Finlandssvensk ordbok: a–ö</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ordbok över Finlands svenska folkmål: a–salka</td><td>–sp</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">Suomen etymologinen sanakirja: a–ö</td></tr>
<tr><td colspan="4">maahanmuuttajakielten sanakirjoja: suomi–somali: a–ö</td></tr>
<tr><td colspan="4">maahanmuuttajakielten sanakirjoja: suomi–kurmandži: a–ö</td></tr>
<tr><td colspan="4">maahanmuuttajakielten sanakirjoja: suomi–sorani: a–ö</td></tr>
<tr><td colspan="4">*) **) Viro–suomi-sanakirja: a–ü</td></tr>
</table>

Ilmestyneet aakkosvälit täysivärisinä. Vaaleanvärisellä taustalla on lisäksi merkitty, mihin kohtaan toimitustyö on edennyt vuonna 2024.
*) Jatkuvasti päivitettävä sanakirja
**) Päivitetään yhteistyössä Viron kielen instituutin (EKI) kanssa

2.4 Julkaisutoiminta, kirjasto ja kieliaineistot

Kotuksen julkaisujen ja tietovarantojen kotisivujen osoitteet ovat www.kotus.fi ja www.sprakinstitutet.fi. Kotus julkaisee asiantuntijatyönsä tuloksia pääasiallisesti kaikille vapaasti tarjottavina verkkojulkaisuina. Julkaisemme yleistajuisia kieliaiheisia artikkeleita ja muita kirjoituksia verkkosivuillamme sekä Kielikello- ja Språkbruk-lehdissä. Kotus julkaisee lisäksi tieteellisiä sanakirjoja sekä ohjeistavia ja kielitietoa tarjoavia verkkopalveluja. Kotuksen asiantuntijat kirjoittavat myös moniin ulkopuolisiin julkaisuihin. Verkkosivumme (kotus.fi ja sprakinstitutet.fi) ovat portti kaikkiin Kotuksen julkaisuihin ja tietovarantoihin.

Toimintavuonna kiinnitettiin erityistä huomiota julkaisujen elinkaariajatteluun. Useampi aiemmin julkaistu materiaali otettiin takautuvasti mukaan verkkojulkaisusarjaan, minkä lisäksi julkaisuille hankittiin pysyvät URN-osoitteet. Julkaisukokonaisuuden kehittäminen jatkuu vuonna 2026.

Asiantuntijatyön tuloksena ilmestyi myös monia muualla julkaistuja yleistajuisia ja tieteellisiä artikkeleita, toimitteita ja kokonaisuuksia. Vuoden 2025 julkaisuluettelo on luettavissa verkossa: https://kotus.fi/kotus/julkaisut/julkaisusarjat-ja-luettelot/julkaisuluettelot/julkaisuluettelo-2025/

Kirjasto

Kotuksen kirjasto on kansainvälisestikin merkittävä uralistiikan ja lähialojen erikoiskirjasto. Sen laajuus on noin 1 000 hyllymetriä. Kotuksen vastuulla olevaan kirjastoon kuuluvat myös samassa rakennuksessa sijaitsevien Opetushallituksen ja Suomen Akatemian kokoelmat, jotka muodostavat noin kymmenen prosenttia kokoelman laajuudesta. Kirjasto on Helsingin yliopiston kirjaston liitännäiskirjasto. Ulkopuolisten asiakkaiden lisäksi kirjasto palvelee Kotuksen asiantuntijatyötä sekä muiden Hakaniemenrannan opetus- ja kulttuuriministeriön alaisten organisaatioiden työntekijöitä.

Toimintavuonna kirjasto palveli ulkopuolisia asiakkaita maanantaista torstaihin. Vuonna 2023 alkanut kirjastokokoelman inventointi saatettiin päätökseen. Suomen Akatemialle ja Opetushallitukselle tarjottiin samat palvelut kuin aiempina vuosina. Kaukolainapalvelua ei vuonna 2025 hyödynnetty.

Vuoden 2025 aikana jatkettiin valmistautumista Rauhankatu 17 -hankkeen tuomiin muutoksiin ja muuttoon. Muuttoa suunnitellaan vuoden 2028 lopulle ja sen seurauksena kirjastotilat ja myös kokoelmat tulevat tiivistymään.

Suomen Akatemia ilmoitti irtisanoutuvansa kirjaston yhteistyösopimuksesta.

Aineistotyö

Kotuksen laajat kieliaineistot ovat osa kansallista aineetonta kulttuuriperintöä. Ne palvelevat Kotuksessa tehtävää asiantuntijatyötä, jonka yhtenä tavoitteena on jalostaa aineistoja kansalaisten, yhteiskunnan ja tutkijoiden saataville digitaalisessa muodossa. Aineistokokoelmien pohjalta syntyvät esimerkiksi Suomen murteiden sanakirja ja Suomen ruotsalaismurteiden sanakirja, jotka saattavat laajojen murrekokoelmien sisältöjä helposti käytettävään ja haettavaan muotoon. Kotuksen omien hankkeiden ja asiantuntijatyön lisäksi kieliaineistokokoelmat palvelevat tutkijoita ja suurta yleisöä. Kieliaineistojen lisäksi Kotuksen kokoelmat sisältävät kielentutkimuksen toimijoiden arkistokokoelmia, kuten kieliaineistojen kerääjien henkilöarkistoja. Digitaalisen nimiarkiston paikannimikokoelmat tarjoavat tietoa sekä suomenkielisestä että myös ruotsinkielisestä nimistöstä. Digitaalisen nimiarkiston kehittämistä jatkettiin kielenhuolto-osastossa.

Nauhoitearkiston kokoelmat ovat tärkeä kulttuuriperintöaineisto paitsi tutkijoille myös haastateltujen jälkeläisille ja suku- ja kotiseutututkijoille. Toimintavuonna nauhoitearkiston äänitteiden digitointia jatkettiin opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2024 myöntämän erillisrahoituksen turvin. Digitointiyhteistyökumppanina toimi Diginord oy. Toimintavuonna 2025 aineistoja saatiin digitoitua 3 827 tuntia (2024: 712 tuntia).

Vuonna 2025 Suomen kielen nauhoitearkistosta toimitettiin asiakkaille äänitteitä 493 tuntia (2024: 297 tuntia). Yli kymmenen äänitteen toimittamisesta laskutetaan tietopalvelun tuntihinnan mukaan, vuoden aikana laajoja tilauksia tehtiin 7 kappaletta. Nauhoitetilausten lisäksi vastattiin nauhoitearkistoon ja sen aineistoihin liittyviin kysymyksiin ja lupatiedusteluihin. Kaikkien kieliaineistojen tietoja tarkennetaan ja täydennetään mahdollisuuksien mukaan Kotuksen omassa aineistotietokannassa, josta tiedot haravoidaan Finna-tiedonhakupalveluun.

Suomen kielen nauhoitearkisto lisättiin vuonna 2024 UNESCOn Maailman muisti -ohjelman Suomen kansalliseen rekisteriin. Maailman muisti -hankkeeseen liittyen Kotus osallistui Mitä meistä jää -arkistopedagogisen opetusmateriaalin kehittämiseen Suomen kielen nauhoitearkiston aineistoista. Mitä meistä jää -sivusto on julkaistu Maailman muistin verkkosivuilla (maailmanmuisti.fi), ja siitä vastaa Kulttuuriperintökasvatuksen seura.

3. Vaikuttavuus

3.1 Toiminnan vaikuttavuus

Kielen asiantuntijatyöllä on keskeinen rooli useissa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa esiin nostettujen Suomen kilpailukyvyn pohjaksi asetettujen tavoitteiden tukemisessa: osaamisen vahvistamisessa, demokratian ja osallisuuden tukemisessa, kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uuden kulttuurin tuottamisessa.

Kielen asiantuntijana Kotus on osaltaan ollut edistämässä useita opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle hallitusohjelmasta johdettuja yhteisiä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita. Kotuksen tulossopimuksessa ne on sidottu hallitusohjelman eri teemakokonaisuuksista poimittuihin tulostavoitteisiin (tulossopimuksen tulostavoitteet 1–11).

Tavoitteisiin on vastattu Kotuksen kielenhuollon, sanakirjatyön ja kielten asemaa sekä kielitiedon lisäämistä koskevan asiantuntijatyön avulla. Kotuksen määrällinen ja toiminnan tuloksellisuuden seuranta kytkeytyvät niihin keinoihin, joilla Kotus toteuttaa ja kehittää perustehtäviään kielen asiantuntijana edistääkseen yhteiskunnallisia tavoitteita. Kotus seuraa asiantuntijatyönsä toteumia ja tuloksia määrällisinä indikaattoreina (ks. luku 4).

Kuvio 2.

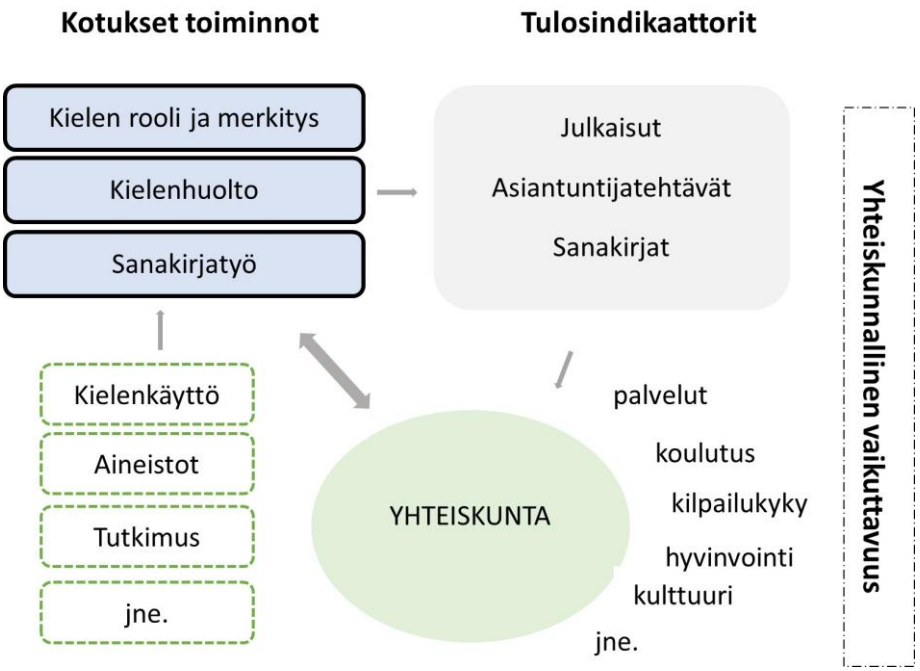

Osa hallitusohjelman tavoitteista on liittynyt Kotuksen perustehtäviin suoraan, kuten visio yhteiskunnasta, jossa kansalliskielten asema on selkeä, vahva ja suomalaisia yhdistävä. Lukutaito ja koulutustason nosto ovat niin ikään riippuvaisia yhteisestä kielestä ja sen hallinnasta.

Kotus pitää yleiskielen käyttökelpoisena kahdella kansalliskielellä huolehtimalla kielen normien ajantasaisuudesta ja tarjoamalla tukea kielen käyttöön. Viranomaisten selkeän ja ymmärrettävän kielenkäytön edistäminen on yksi keskeinen painopiste, joka kytkeytyy olennaisesti myös digitaalisten palveluiden kehittämiseen. Välillisesti Kotus edistää lisäksi esimerkiksi hälytysturvallisuutta vaikuttamalla paikannimistön selkeyteen ja yksiselitteisyyteen. Kulttuuriperinnöstään ja moninaisuudestaan ylpeään sivistysyhteiskuntaan kuuluu yleiskielen hallinnan lisäksi myös ymmärrys kielen vaihtelusta ja eri kielimuodoista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan yhteisistä toiminnallisista tavoitteista Kotus on vahvistanut moninaisuutta koskevaa osaamista ja toimintaa sekä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta myös vaikuttavuustyönsä kautta: Kielen kautta toteutuvaa yhdenvertaisuutta on toimintavuonna edistetty etenkin Kotuksen kielenhuolto- ja virkakielityössä, joka edistää asiallista, selkeää, ymmärrettävää ja sukupuolisensitiivistä kieltä osallisuuden vahvistamiseksi. Kielellistä yhdenvertaisuutta Kotus on vahvistanut viestimällä rinnakkais- ja monikielisyyden puolesta sekä edistämällä Suomessa erityisesti valtioneuvoston kielipoliittisen ohjelman linjausten mukaisesti suojeltavien kotoperäisten vähemmistökielten käyttöä ja asemaa. Toimintavuonna 2025 muun muassa Kotuksen koordinoima, opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämä karjalan kielen asiantuntijatyöryhmä sai työnsä päätökseen.

Sivistyshallinnon yhteiset tavoitteet on sisällytetty myös Kotuksen tulossopimukseen (tavoitteet 12–17), ja ne ovat toteutuneet sopimuksen mukaisesti: Vuonna 2025 Kotus on osallistunut aktiivisesti Sivistyshallinto 2030 -uudistushankkeen valmisteluun ja toimeenpanoon tiiviissä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Yhteistä uutta organisaatiota, jossa Kotus toimii Opetushallituksen osastona, on rakennettu ja sen toimintatapoja ja tavoitteita on kehitetty linjassa muun sivistyshallinnon kanssa.

Kotuksen yhteiskunnallinen tavoite kotimaisten kielten aseman vahvistamiseksi sekä sen strategiset painopisteet yhdistettiin vuoden aikana osaksi Opetushallituksen strategiaa. Strategiatyötä tehtiin virastojen välisesti valmisteluryhmässä johdon, esihenkilöiden ja henkilöstön keskusteluja laajasti hyödyntäen ja virastojen tavoitteiden yhtymäkohtia tarkastellen. Vuonna 2025 jatkettiin lisäksi Kotuksen vaikutusohjelmien toimintaa, ja kehittämistyötä tehtiin erityisesti sekä asiakaspalveluprosessien että kieliteknologian hyödyntämisen parissa.

Viestintäänsä ja sen järjestämistä Kotus kehitti vuoden aikana yhteistyössä Opetushallituksen kanssa ottaen huomioon uuden Opetushallituksen osastojen tehtävät ja Kotuksen roolin kielitiedon julkaisijana ja levittäjänä osana uutta organisaatiota. Vuonna 2024 julkaistua uudistettua verkkopalvelukokonaisuutta kehitettiin edelleen asiakasymmärrystä hyödyntäen. Niukkojen resurssien ja Opetushallitus-fuusion työllistävyyden vuoksi uusia verkkosisältöjä tuotettiin vuoden aikana kuitenkin tavanomaista vähemmän. Kotuksen verkkopalveluiden kotisivuna toimii sivusto kotus.fi/sprakinstitutet.fi, jonka kautta tarjotaan pääsy muun muassa sanakirjoihin, kielenhuollon ja nimistön ohjeisiin ja kielitietoa tarjoaviin verkkolehtiin. Verkkopalveluiden kävijämäärää on seurattu vuosittain.

Vaikutusohjelmien toiminnasta vuonna 2025

Vuonna 2025 jatkettiin Kotuksen strategian toimeenpanoa tukevan asiakaspalveluprosessien vaikuttavuuteen tähtäävän vaikutusohjelman työtä ja käynnistettiin uusi kieliteknologian ja tekoälyn hyödyntämisen vaikutusohjelma. Asiakaspalveluprosessien vaikutusohjelmassa tehtiin Kotuksen yhteinen asiakaspalvelusuunnitelma, joka auttaa fokusoimaan ja rajaamaan työtä ja

sujuvoittamaan prosesseja. Suunnitelman pohjaksi tehdyssä henkilöstökyselyssä korostui vuorovaikutteisten palvelujen tärkeä rooli muun toiminnan tukena erityisesti tiedonhankinnassa ja verkostoitumisessa. Suunnitelman valmistuttua sen pohjalta hahmoteltiin kuhunkin palveluun liittyviä linjauksia.

Kieliteknologian ja tekoälyn vaikutusohjelmassa käsiteltiin vuoden 2025 aikana näihin liittyviä mahdollisuuksia seuraavista näkökulmista: 1) kotuslaisten oman työn kannalta, 2) Kotuksen palveluiden näkökulmasta ja 3) sidosryhmäyhteistyön ja asiantuntijuuden kannalta. Vaikutusohjelmaryhmä päätyi kolmen konkreettisen toimenpiteen esittämiseen: sanapoimurin käyttöönotto uudissanojen keruun nopeuttamiseksi, kielenhuoltoapuria koskeva jatkoselvitystyö sekä nauhoitearkiston vanhimpien äänitteiden laadun parantamisen selvittäminen tekoälyn avulla. Lisäksi vaikutusohjelmaryhmä käsitteli sidosryhmiltä tulleita tekoälyyn liittyviä kysymyksiä ja järjesti kotuslaisille kyselyn kieliteknologian ja tekoälyn käytöstä.

Lisäksi vuonna 2025 pyrittiin saamaan rahoitusta vaikutusohjelmassa Kansalliskielet ja monikielinen Suomi (2022–23) suunnitellulle Suomessa puhuttavien kielten käytön seurannan infrastruktuurille. Sen tarkoituksena olisi saada entistä tarkempaa tilastollista tietoa Suomessa puhuttavien kielten käytöstä tutkimuksen ja päätöksenteon tueksi. Rahoitusta ei ole toistaiseksi onnistuttu saamaan.

Edellytykset maahanmuuttajien kotimaisten kielten oppimiselle

Toimintavuonna Kotus on luonut edellytyksiä maahanmuuttajien kotoutumiselle muun muassa maahanmuuttajasanakirjahankkeella sekä lisäämällä tietoa kotoutumisesta ja suomi toisena kielenä -opetuksesta. Maahanmuuttajakielten sanakirjoilla Kotus tukee maahan muuttaneiden suomen kielen oppimista sekä heidän oman kielen taitonsa säilymistä ja kehittymistä. Näin Kotus vaikuttaa osaltaan uusien vähemmistöjen kotoutumiseen.

Kotuksessa vuonna 2011 käynnistetyssä maahanmuuttajasanakirjaprojektissa on laadittu kolme suomi–maahanmuuttajakieli-sanakirjaa: Suomi–somali-, Suomi–kurmandži- ja Suomi–sorani-sanakirjat. Viimeksi mainittu Suomi–sorani- sanakirja valmistui toimintavuonna. Kukin sanakirja käsittää runsaat 28 000 hakusanaa. Sanakirjat pohjautuvat Kotuksessa laadittuun hakusanapohjaan, ja niiden käyttöliittymä on Kotuksen sanakirjoihin erikoistuneiden tietoteknisten asiantuntijoiden laatima. Lisähaastetta viimeisimmän sanakirjan toimitusjärjestelmän ja käyttöliittymän toimivuudelle asetti arabialainen kirjoitusjärjestelmä. Sanakirja-artikkeleiden kirjoittajat ovat olleet kunkin maahanmuuttajakielen asiantuntijoita ja hallinneet hyvin suomea. Resurssien puutteen vuoksi uusia vastaavia maahanmuuttajakielten sanakirjahankkeita ei ainakaan toistaiseksi voida aloittaa, vaikka niiden tarve on tunnistettu.

Aloitettiin pilottihanke, jossa laaditaan ruotsi–kurmandži-sanastoa ruotsinkielisen kotoutumisen edistämiseksi.

Kotimaisia kieliä koskevan tiedon saavutettavuus

Kotus vahvistaa kielitiedon digitaalisten palveluiden tasavertaista saavutettavuutta ja kehittää verkkojulkaisukokonaisuuttaan kansalaisten ja yhteiskunnan monenlaiset tarpeet huomioiden. Verkossa julkaistavien jatkuvasti päivittyvien sanakirjojen ja muiden verkkopalveluiden saavutettavuuden ja käytettävyyden parantamistöitä jatkettiin toimintavuonna. Kotus on jatkuvasti lisännyt tavoitettavuuttaan verkkopalvelun avulla.

Taulukko 2. Kielitiedon digitaaliset palvelut

Verkkopalvelun kävijämäärä	Tavoite 2025	Toteuma 2025	Toteuma 2024	Toteuma 2023
Käyttäjämäärä	8 000 000	6 401 383	7 158 220	8 153 006

Analytiikan mukaan verkkopalvelun kävijämäärä on laskenut vuonna 2025 eikä ole yltänyt edellisvuosien tavoitteeksi asetettuun lukemaan. Kävijämäärän vähentyminen liittynee ainakin osittain hakukoneiden tarjoamiin tekoäly-yhteenvetoihin ja tekoälysovellusten käytön yleistymiseen tiedonhaussa.

Taulukko 3. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus: Verkkopalveluiden käyttäjämäärät

	Käyttäjät 2025	Sivulatauksia 2025	Käyttäjät 2024	Käyttäjä-määrän muutos
Kielitoimiston ohjepankki	1 445 720	2 358 807	1 595 782	-146 872
kotus.fi, sprakinstitutet.fi	901 376	1 596 247	1 048 248	-150 062
Kielikello	1 063 423	1 352 070	1 257 236	-193 813
Språkbruk	316 333	378 270	506 980	-190 647
Kielitoimiston sanakirja	2 001 376	2 517 077	1 934 991	66 385
Kaino-palvelin (muut julkaisut ja sanakirjat)*	659 492	1 861 023	801 202	-141 710
Nimiarkisto	13 663	143 459	13 781	-118
Kotuksen verkkokauppa	1 546	2 870	1 210	336
Kotuksen oppimisalusta (Moodle) *	18 285	79 690	-	-
Kaikki yhteensä (sis. Moodle)	**6 421 214**	**10 289 513**	**7 158 220**	**-756 501**

* Kotuksen oppimisalustan Moodle-ympäristö saatiin analytiikan piiriin elokuun lopulla 2025. Moodle-ympäristössä ovat kieli- ja nimitestit sekä Skrivsäker-kokonaisuus.

Kotuksen käytetyimpiä sisältöjä ovat pääverkkosivuston lisäksi Kielitoimiston ohjepankki, kielenhuollon tiedotuslehdet Kielikello ja Språkbruk, Kielitoimiston sanakirja ja Suomi–ruotsi-suursanakirja. Myös muilla jatkuvasti päivittyvillä ja karttuvilla sanakirjoilla on tasaisen suuret käyttäjäryhmänsä. Kielelliseen kulttuuriperintöön yhteyttä luovat Suomen murteiden sanakirja ja Vanhan kirjasuomen sanakirja sekä Nimiarkisto ovat verkkoversioina tulleet tutuiksi eri käyttäjille.

Kaikilla kielenhuollon julkaisuillaan ja sanakirjoillaan Kotus tukee tutkimusta sekä opetusta eri koulutusasteilla, tarjoaa medialle kiinnostavia teemoja kielestä sekä täyttää kansalaisten tiedontarpeita. Aktiivisella viestinnällään Kotus on onnistunut innostamaan monenlaisia käyttäjäryhmiä julkaisujensa äärelle. Ajankohtaistietoa kielestä jaetaan myös sosiaaliseen mediaan, jossa käyttäjät jakavat julkaisuja edelleen.

Verkkopalveluiden ulkopuolella Kotuksen vaikuttavuustyötä ovat neuvonta, lausunnot, koulutus, sidosryhmä- ja mediayhteistyö sekä osallistuminen kansalliseen ja kansainväliseen asiantuntijayhteistyöhön.

3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Kotuksella ei ole siirto- eikä sijoitusmenoja.

4. Toiminnallinen tehokkuus

Kotuksen toiminnan keskeisiä tavoitteita on tarjota kielitietoa laajasti monenlaisille kohderyhmille: sekä kieliammattilaisille että suurelle yleisölle. Verkossa julkaistaan sanakirjoja, kielenhuollon ja kielenkäytön ohjeistoja sekä yleistä kielitietoa. Kotus tarjoaa verkossa myös digitoituja kieliaineistoja kansalaisten ja tutkijoiden käyttöön. Julkaisujen lisäksi Kotus tarkastelee asiantuntijoidensa monipuolisen työn tuloksellisuutta erilaisten asiantuntijatehtävien ja tarjotun kielenkäytön koulutuksen ja kielineuvonnan seurannalla.

Toiminnallista tuloksellisuutta seurataan OKM:n kanssa tulossopimuksessa sovituilla indikaattoreilla. Työajan kohdentaminen indikaattoreille on tehty Kieku-järjestelmässä.

4.1 Toiminnan tuottavuus

Seuraavissa taulukoissa esitetään ministeriön kanssa sovituin indikaattorein eri tulosalueiden toteumat ja tavoitteet vuonna 2025, niiden vertailu sekä kahden aikaisemman vuoden toteumat. Lisäksi vuotta 2025 verrataan vuoteen 2024.

Kotus saavutti tuottavuustavoitteet vuonna 2025 erinomaisesti, sillä ainoastaan esitelmät ja asiantuntijatehtävät jäivät hiukan tavoitteesta, vaikka toimintavuosi oli hyvin poikkeuksellinen. Työpanosta kului huomattavasti Sivistyshallinto 2030 -virastouudistuksen toimeenpanoon sekä Kotuksen 50-vuotisjuhlavuoden valmisteluun.

Suuri osa henkilöstöstä osallistui Opetushallituksen ja Kotimaisten kielten keskuksen yhdistymisen valmisteluun. Valmistelussa uusittiin mm. strategia, työjärjestys, talouden ohjeistusta, Kotuksen henkilöstön sijoittuminen Opetushallituksen palkkajärjestelmään, virkanimikkeistö, tulossopimus ja sisäinen budjetointi. Lisäksi uudistukseen liittyvät Palkeiden talous- ja henkilöstöhallinnon projektit veivät työaikaa merkittävästi. Opetushallitus vastasi Valtorin koko sivistyshallinnon perustietotekniikan uudistamisprojektin johtamisesta, ja tämä työllisti myös Kotuksen henkilöstöä.

Taulukko 4. Julkaisut

Julkaisut	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Tavoite 2025	Toteuman ja tavoitteen ero 2025	Vertailu vuoteen 2024
Julkaisut, painotettu kappalemäärä	3 217	2 945	3 149	3 000	149	204
Henkilötyövuodet	14,80	16,75	12,26			
Julkaisut kpl/htv	217	176	257	175	82	81

Kotuksen vuosittaiseen julkaisuluetteloon https://kotus.fi/kotus/julkaisut/julkaisusarjat-ja-luettelot/julkaisuluettelot/julkaisuluettelo-2025/ kootuista asiantuntijatyön tuloksista julkaisujen tuloksellisuuslaskennassa ovat mukana muut paitsi hallinnolliset toimitteet sekä sanakirjat ja niiden päivitykset. Sanakirjatyötä seurataan omana kokonaisuutenaan (ks. seurantakohde sanakirjat).

Julkaisujen tuloksellisuutta seurataan laskutavalla, joka ottaa huomioon digitaalisessa ympäristössä käytettävät monenlaiset julkaisut ja antaa julkaisujen kappalemäärälle painokertoimen julkaisun laajuuden mukaan. Laskentatapa tuottaa siis erilaiset kertoimet esimerkiksi laajalle tai suppealle tietokantajulkaisulle, asiantuntija-artikkelille ja yksittäiselle verkkosivuston ohje- tai ajankohtaistekstille. Julkaisuille asetetut tavoitteet saavutettiin niin määrän kuin tuottavuuden osalta.

Kotus tuottaa monenlaista kielitietoa kansalaisten ja julkishallinnon tarpeisiin. Valtaosa julkaisuista on verkossa tarjottavia yleistajuisia asiantuntijatekstejä ja -katsauksia. Niiden lisäksi Kotus tuottaa ja päivittää kielenkäytön ja nimistön ohjeita ja opiskelumateriaaleja ja julkaisee erityyppisiä tekstejä kielestä ajankohtaiskolumneista tutkimusartikkeleihin. Toimintavuonna asiantuntijoiden kirjoituksia kielestä ja toimitteita julkaistiin Kotuksen verkkosivujen palstoilla, Kotuksen kielenhuollon verkkolehdissä sekä monissa Kotuksen ulkopuolisissa julkaisuissa, ja niitä jaettiin myös sosiaalisen median kautta. Keskuksen omien asiantuntijoiden lisäksi Kotuksen verkkojulkaisuja oli tuottamassa joukko ulkopuolisia asiantuntijoita.

Taulukko 5. Esitelmät ja asiantuntijatehtävät

Esitelmät ja asiantuntijatehtävät	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Tavoite 2025	Toteuman ja tavoitteen ero 2025	Vertailu vuoteen 2024
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl	421	348	349	300	49	1
Henkilötyövuodet	13,31	10,73	12,75			
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl/htv	32	32	27	29	-2	-5

Asiantuntijatehtäviin luetaan muun muassa erilaiset asiantuntijalausunnot ja -selvitykset, esiintymiset mediassa sekä osallistuminen kotimaisten ja kansainvälisten työryhmien ja lautakuntien työhön. Kotus välittää kielitietoa ja tutkimustuloksia eri yhteyksissä, niin tieteellisissä konferensseissa kuin laajalle kuulijakunnalle tarkoitetuissa seminaareissa ja tapaamisissa. Suhteet mediaan ovat aktiiviset, ja Kotuksen asiantuntemusta käytetään ahkerasti eri mediakanavissa. Määrälliset tavoitteet esitelmille ja asiantuntijatehtäville oli onnistuttu asettamaan lähes resurssien mukaisiksi, minkä ansiosta tavoiteltu kokonaismäärä ylitettiin ja myös henkilötyövuosikohtainen määrä lähes saavutettiin.

Taulukko 6. Kielenkäytön opetus

Kielenkäytön opetus	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Tavoite 2025	Toteuman ja tavoitteen ero 2025	Vertailu vuoteen 2024
Kielenkäytön opetus, tuntia	682	838	763	600	163	-75
Henkilötyövuodet	2,91	2,66	2,21			
Kielenkäytön opetus, tuntia/htv	234	315	345	243	102	30

Kielenkäytön opetus -indikaattorin tulos ylitti tavoitteet niin kokonaistuntimäärässä kuin henkilötyövuosikohtaisessa määrässä. Tähän vaikutti yhtäältä opetukseen suunnattujen resurssien tehokas käyttö, toisaalta se, että indikaattoria kerryttivät edelleen merkittävästi E-oppivan hyvän virkakielen kurssien suoritukset, jotka tietyllä kaavalla lasketaan mukaan Kielenkäytön opetus -indikaattoriin.

Taulukko 7. Kielineuvonta

Kielineuvonta	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Tavoite 2025	Toteuman ja tavoitteen ero 2025	Vertailu vuoteen 2024
Kielineuvonta, vastauksia, kpl	5 430	4 772	6 753	5 400	1 353	1 981
Henkilötyövuodet	2,52	2,08	2,45			
Kielineuvonta, vastauksia, kpl/htv	2 155	2 294	2756	2 504	252	462

Kielineuvonta-indikaattorin vastausten kokonaismäärä ja myös vastausten määrä henkilötyövuotta kohden ylittivät asetetun tavoitteen selvästi. Kielineuvonnan korkea toteumaluku johtuu maksullisesta paikannimien tarkistuksesta, jossa jokainen tarkistettu nimi lasketaan yhdeksi vastaukseksi. Keväällä valmistui tavallista laajempi, 2 447 ruotsinkielisen nimen tarkistuksen kokonaisuus. Sen ansiosta ruotsin kielen neuvonnassa annettiin kaikkiaan 3 313 vastausta, joista nimistöntarkistusvastauksia on yhteensä 2 461. Suomen kielen vastausten kokonaismäärästä (3 440 kpl) tarkistettuja paikannimiä on 1 313 kpl ja sanakirjatoimitusten antamia neuvontavastauksia 409 kpl. Muiden vastausten kuin paikannimitarkistusten määrä on pienentynyt edellisestä vuodesta sekä suomen (2127) että ruotsin kielen neuvonnassa (852), mikä johtuu osin myös neuvonnan aukioloaikojen supistamisesta. Henkilökohtaista palvelua tarvitaan kuitenkin edelleen tukemaan ja täydentämään Kielitoimiston ohjepankkia, sanakirjoja ja muita verkossa julkaistuja aineistoja.

Taulukko 8. Sanakirjat

Sanakirjat	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Tavoite 2025	Toteuman ja tavoitteen ero 2025	Vertailu vuoteen 2024
Sana-artikkeleita, kpl	20 936	19 099	11 580	12 089	-509	- 7 519
Henkilötyövuodet	35,01	38,38	36,97			
Sana-artikkeleita, kpl/htv	598	498	313	312	1	-185

Sanakirjojen vuositavoite julkaistujen sana-artikkelien osalta lähes saavutettiin. Haasteelliseen henkilöstötilanteeseen nähden toteutunutta julkaistujen sana-artikkelien määrää voidaan pitää yllättävänkin hyvänä. Erityisesti Suomen murteiden sanakirjan toimitus työskenteli vajaalla henkilömäärällä ja osittain vasta perehtymisvaiheessa olevien toimittajien ja vastuuhenkilöiden voimin. Sanakirjatyössä seurantakohteena ovat julkaistut sana-artikkelit, joiden määrä voi vaihdella suurestikin vuosittain esimerkiksi sen mukaan, millaisena kokonaisuutena artikkelit julkaistaan. Kotus tuottaa verkkoon sähköisiä sanakirjoja, jotka ovat vapaasti kaikkien käytössä. Verkossa ovat kokonaan luettavissa *Kielitoimiston sanakirja*, *Karjalan kielen sanakirja*, *Suomen etymologinen sanakirja*, *Finlands-svensk ordbok*, *Suomi–ruotsi-suursanakirja*, *Viro–suomi-sanakirja*, *Suomi–kurmandži-sanakirja*, *Suomi–somali-sanakirja* ja toimintavuonna valmistunut *Suomi–sorani-*

sanakirja. Alueellista vaihtelua ja kielen historiaa kuvaavista murre- ja vanhan kirjakielen sanakirjoista on verkossa käytettävissä merkittävä osa. Osittain julkaistuihin sanakirjoihin lisätään vuosittain sanakirja-artikkeleita. Myös nykykielen sanakirjojen *Kielitoimiston sanakirjan* ja *Suomi–ruotsi-suursanakirjan* sana-artikkeleita kartutetaan pääsääntöisesti vuosittain.

Seurantakohde: Asiakastyytyväisyys

Kotus teettää vuosittain asiakaskyselyn, jolla selvitetään kielenkäyttäjien näkemyksiä Kotuksen toiminnasta, palveluista ja aineistoista. Loppuvuodesta 2025 verkkosivuilla ja -lehdissä toteutetun asiakaskyselyn kokonaistulos oli 3,7 asteikolla 1–4, mikä ylitti merkittävästi tavoitearvon 3 (muunnettuna asteikolle 1–5 tulos on 4,7). Peräti 98 prosenttia vastaajista on toimintaan erittäin tai melko tyytyväisiä. Tulosta on pidettävä merkittävänä ottaen huomioon sen, kuinka paljon asiantuntijoiden työaikaa meni virastouudistuksen valmisteluun.

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 862 asiakasta, joista ruotsinkielisiä vastaajia oli 52. Vastaajia oli jonkin verran vähemmän kuin aiempina vuosina. Vastaajat pitävät Kotuksen toimintaa kokonaisuudessaan ensiarvoisen tärkeänä ja toivovat, että Kotuksen toiminta ja resurssit olisi turvattu myös jatkossa. Käyttäjät pitävät useita Kotuksen palveluita korvaamattomina työssään tai vapaa-ajalla. Kotuksen toivotaan olevan paremmin näkyvillä ja osallistuvan entistä enemmän yhteiskunnalliseen kielikeskusteluun.

4.2 Toiminnan taloudellisuus

Toiminnan taloudellisuutta seurataan OKM:n kanssa tulossopimuksessa sovituilla indikaattoreilla. Seuraavassa taulukossa esitetään ministeriön kanssa sovituin indikaattorein eri tulosalueiden toteumat ja tavoitteet vuonna 2025, niiden vertailu sekä kahden aikaisemman vuoden toteumat. Lisäksi vuotta 2025 verrataan vuoteen 2024.

Tuotokset ja kustannukset vaihtelevat tavanomaisesti vuosittain. Vuodet eivät ole tuotoksiltaan samanlaisia, vaikka toiminnan painopisteet eivät merkittävästi muuttuisi, koska työntekijöiden työaika kohdentuu eri vuosina hieman eri kohteisiin. Vuotta 2025 leimasi sekä Opetushallitukseen yhdistymisen että juhlavuoden valmistelu. Lisäksi vuosittaiseen vaihteluun vaikuttaa se, että joitakin tuotoksia valmistellaan usean vuoden ajan.

Kielenkäytön opetuksessa, kielineuvonnassa, julkaisuissa ja sanakirjoissa taloudellisuustavoitteet toteutuivat. Esitelmissä ja asiantuntijatehtävissä taloudellisuustavoitetta ei saavutettu.

Taulukko 9. Toiminnan taloudellisuus indikaattoreittain

Julkaisut	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Tavoite 2025	Toteuman ja tavoitteen ero 2025	Vertailu vuoteen 2024
Julkaisut, painotettu kappalemäärä	3 217	2 945	3 149	3 000	149	204
Kustannukset	1 167 774	1 250 025	1 038 706			
Euroa/kpl	363	424	330	412	-82	-94

Esitelmät ja asiantuntijatehtävät	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Tavoite 2025	Toteuman ja tavoitteen ero 2025	Vertailu vuoteen 2024
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl	421	348	349	300	49	1
Kustannukset	1 051 015	882 536	1 101 193			
Euroa/kpl	2 496	2 536	3 155	2 726	429	529
Kielenkäytön opetus	**Toteuma 2023**	**Toteuma 2024**	**Toteuma 2025**	**Tavoite 2025**	**Toteuman ja tavoitteen ero 2025**	**Vertailu vuoteen 2024**
Kielenkäytön opetus, tuntia	682	838	763	600	163	-75
Kustannukset	151 332	102 014	108 861			
Kielenkäytön opetus, euroa/tunti	222	122	143	153	-10	21
Kielineuvonta	**Toteuma 2023**	**Toteuma 2024**	**Toteuma 2025**	**Tavoite 2025**	**Toteuman ja tavoitteen ero 2025**	**Vertailu vuoteen 2024**
Kielineuvonta, vastauksia, kpl	5 430	4 772	6 753	5 400	1 353	1 981
Kustannukset	152 667	117 853	150 415			
Kielineuvonta, vastauksia, euroa/kpl	28	25	22	29	-7	-6
Sanakirjat	**Toteuma 2023**	**Toteuma 2024**	**Toteuma 2025**	**Tavoite 2025**	**Toteuman ja tavoitteen ero 2025**	**Vertailu vuoteen 2024**
Sana-artikkeleita, kpl	20 936	19 099	11 580	12 089	-509	-7 519
Kustannukset	2 483 674	2 453 953	2 484 529			
Sana-artikkeleita, euroa/kpl	119	129	215	226	-11	86

4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Maksullisen toiminnan ja yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat

Kotimaisten kielten keskuksen maksullinen toiminta perustuu OKM:n asetukseen Kotimaisten kielten keskuksen suoritteiden maksuista. Maksullinen toiminta mukaan luettuna kilpailullisen toiminnan kustannusvastaavuus toteutui varsin hyvin. Maksulliseen toimintaan kuuluivat edellisten vuosien tapaan erityisesti tilauskoulutus, Maanmittauslaitoksen tilaama paikannimien tarkistus ja muun muassa seurakuntien pyytämät nimilausunnot.

Myös maksullisen toiminnan euromääräinen tavoite lähes saavutettiin. Maksullisia palveluja annetaan resurssien ja kysynnän mukaan, joten tuotto voi vaihdella vuosittain paljonkin. Koulutuksen kysynnän vähenemistä edellisestä vuodesta selittävät yhteiskunnan taloudellinen tilanne ja siitä seuraavat säästöpaineet niin julkishallinnossa kuin muillakin sektoreilla. Julkisen talouden säästöt vaikuttivat jo vuonna 2024 Kotuksen koulutuksen tärkeimpään kohderyhmään julkishallintoon, mutta vielä tuolloin kysyntä oli jonkin verran tavanomaista suurempaa

työttömyyskassojen tilaaman koulutuksen vuoksi. Nimistöpalveluissa edellinen vuosi 2024 oli poikkeuksellisen tuottoisa karttanimistön laajan erillistarkistuksen ja maksullisten nimilausuntojen tavallista suuremman kysynnän vuoksi, kun taas vuonna 2025 kysyntä palautui tavanomaiselle tasolle.

Taulukko 10. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma
Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet

TUOTOT	2025	Tavoite 2025	2024	2023
Maksullisen toiminnan tuotot				
Maksullisen toiminnan myyntituotot	87 919		169 243	146 443
Maksullisen toiminnan muut tuotot	0		0	0
Tuotot yhteensä	**87 919**	**90 000**	**169 243**	**146 443**
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0		0	0
Henkilöstökustannukset	43 568		79 624	82 057
Vuokrat			0	161
Palvelujen ostot	4 363		7 260	158
Muut erilliskustannukset			103	0
Erilliskustannukset yhteensä	**47 931**	**49 000**	**86 988**	**82 377**
Osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	5 378		9 031	8 679
Poistot	0		0	0
Korot	0		0	0
Muut yhteiskustannukset	11 828		19 441	21 489
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	**17 206**	**19 000**	**28 472**	**30 168**
Kokonaiskustannukset yhteensä	**65 137**	**68 000**	**115 460**	**112 545**
KUSTANNUSVASTAAVUUS (tuotot – kustannukset)	**22 782**	**22 000**	**53 783**	**33 898**
	135 %	132 %	147 %	130 %

Taulukko 11. Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma
Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet

TUOTOT	2025	Tavoite 2025	2024	2023
Kilpailullisen toiminnan tuotot				
Kilpailullisen toiminnan myyntituotot	26 409		89 458	85 976
Kilpailullisen toiminnan muut tuotot			0	0
Tuotot yhteensä	**26 409**	**25 000**	**89 458**	**85 976**

KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Henkilöstökustannukset	13 087		42 087	48 176
Vuokrat			0	95
Palvelujen ostot	1 311		3 838	93
Muut erilliskustannukset			55	0
Erilliskustannukset yhteensä	**45 980**	**50 000**	**48 363**	**49 594**
Osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	1 615		4 774	5 095
Poistot			0	0
Korot			0	0
Muut yhteiskustannukset	3 552		10 276	12 616
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	**5 168**	**5 000**	**15 050**	**17 711**
Kokonaiskustannukset yhteensä	**19 566**	**20 000**	**61 029**	**66 074**
TULOS	**6 843**	**5 000**	**28 429**	**19 902**
(tuotot – kustannukset)				
	135 %	125 %	147 %	130 %

4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Kertomusvuonna yhteisrahoitteinen toiminta on tukenut Kotuksen ydintoimintojen toteutumista ja vahvistanut niitä. Koneen Säätiö tuki *Vanhan kirjasuomen sanakirjan*, Suomen Kulttuurirahasto *Suomen murteiden sanakirjan* ja Svenska litteratursällskapet i Finland sekä Svenska kulturfonden Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjan (*Ordbok över Finlands svenska folkmål*) toimitustyötä.

Koneen Säätiö on tukenut *Vanhan kirjasuomen sanakirjan* toimitustyötä osallistumalla neljän toimittajan palkkakustannuksiin. Kotuksen palkkaamina hankkeessa on työskennellyt kaksi henkilöä, sanakirjan päätoimittaja ja toimitussihteeri. Ulkopuolinen rahoitus mahdollistaa tämän jo 1950-luvulla aloitetun suuren sanakirjahankkeen jatkumisen.

Vanhan kirjasuomen sanakirjan tarkoitus on kuvata suomen kirjakielen varhaisvaiheet sanaston näkökulmasta, 1540-luvulta 1800-luvun alkuvuosiin ulottuvan aikajakson aikana julkaistujen suomenkielisten teosten sanojen merkitykset ja käyttöyhteydet. Tämä kielimuoto on nykyisen yhteiskuntamme valta-asemassa olevan virallisen kielen lähtökohta ja perusta, mutta monet sanoista ovat nykykielen käyttäjille outoja tai niitä käytetään eri merkityksessä. Ulkopuolinen rahoitus on mahdollistanut sen, että hyvin erityislaatuista ja monipuolista osaamista vaativaan työhön on saatu uuden sukupolven tekijöitä, työn jatkajia. Yhteistyön tavoitteena on saattaa kansallisesti arvokas sanakirja valmiiksi.

Suomen Kulttuurirahasto myönsi vuosiksi 2024−2028 yhteensä 0,850 miljoonan euron rahoituksen kolmen toimittajan palkkaamiseksi Suomen murteiden sanakirjatyöhön.

Toimituksessa työskenteli toimintavuonna Kotuksen palkkaamana päätoimittaja, toimitussihteeri ja kaksi toimittajaa.

Suomen murteiden sanakirja on Suomen suurin sanakirjahanke. Se kuvaa suomen kaikki murteet sanaston näkökulmasta, sanojen merkitykset, käyttöyhteydet ja esiintymispaikkakunnat. Sanakirja perustuu noin kahdeksan miljoonan sanalipun aineistoon. Aineistoa on kaikista Suomen pitäjistä (myös viime sodan jälkeen luovutetuilta alueilta), ja siitä suuri osa on kielitieteellisen koulutuksen saaneiden kerääjien kenttätyössä kokoamaa aineistoa. Suomen kulttuurirahaston myöntämä rahoitus mahdollistaa suurhankkeen jatkamisen. Säätiörahoituksella palkatuista toimittajista on kasvamassa uusia erityistä ja monipuolista osaamista vaativan työn tekijöitä.

Svenska litteratursällskapet (SLS) ja Svenska kulturfonden (SKF) myönsivät vuonna 2024 yhteensä 2,34 miljoonaa euroa Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjan toimitustyöhön. Kotuksen sekä SLS:n ja SKF:n välinen sopimus on voimassa vuoteen 2036, jolloin sanakirjan odotetaan valmistuvan. Rahoituksen avulla palkataan uusia sanakirjantoimittajia, ja sen ehtona on, että Kotus vastaa osaltaan sanakirjatoimituksen kustannuksista. Vuoden 2025 aikana kolme toimittajaa on työskennellyt säätiörahoituksella, ja Kotuksen omalla rahoituksella päätoimittaja, toimitussihteeri ja yksi toimittaja.

Taulukko 12. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot	**Toteuma 2025**	**Tavoite 2025**	**Toteuma 2024**
- muilta valtion virastoilta saatu rahoitus	0		0
- EU:lta saatu rahoitus	0		
- muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	559 622	550 000	498 122
- yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	0		0
Tuotot yhteensä	**559 622**	**550 000**	**498 122**
Kustannukset			
Yhteisrahoitteisen toiminnan erilliskustannukset			
- aineet, tarvikkeet, tavarat	0		0
- henkilöstökustannukset	1 042 125	1 049 000	994 638
- vuokrat	0		0
- palvelujen ostot	2 071		0
- muut erilliskustannukset	0		0
Erilliskustannukset yhteensä	**1 044 196**	**1 049 000**	**994 638**
Yhteisrahoitteisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista			
- tukitoimintojen kustannukset	72 154	66 000	60 646
- poistot	0	0	0
- korot	0	0	0
- muut yhteiskustannukset	255 237	250 000	232 900
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	**327 391**	**316 000**	**293 546**
Kokonaiskustannukset yhteensä	**1 371 587**	**1 365 000**	**1 288 184**

OMARAHOITUSOSUUS (tuotot-kustannukset)	-811 965	-815 000	-790 062
Omarahoitusosuus %	**41**	**40**	**39**

5. Tuotokset ja laadunhallinta

5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Taulukko 13. Kotuksen indikaattorit 2025

	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Tavoite 2025
Julkaisut, painotettu kappalemäärä	3 217	2 945	3 149	3 000
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl	421	348	349	300
Kielenkäytön opetus, tuntia	682	838	763	600
Kielineuvonta, vastauksia, kpl	5 430	4 772	6 753	5 400
Sana-artikkeleita, kpl	20 936	19 099	11 580	12 089
Asiakaspalaute (asteikko 1–4)	4	4	4	3
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen				
Henkilötyövuodet, htv	67,0	71,1	66,9	71
Työtyytyväisyys	3,5	3,8	3,38*	3,5
Sairauspäivät, lkm/htv	6,7	9,8	11,5	<8

*) Tulos ei ole vertailukelpoinen, koska sekä kysymykset että asteikko muuttuivat.

5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Kotuksen palvelutasoa kuvaava indikaattori on ollut tulossopimuksen mukaisesti käytössä vuodesta 2017, ja sitä seurataan verkkopalvelussa toteutettavan asiakaskyselyn avulla. Asiakkaat ovat olleet hyvin tyytyväisiä Kotuksen palveluihin.

Kotuksen ja sen työhön liittyvien aihepiirien näkyvyyttä mediassa tarkasteltiin mediaseuranta-palvelun avulla. Kotus saa palstatilaa niin valtakunnallisissa kuin alueellisissakin tiedotusvälineissä. Lisäksi mediassa käsitellään Kotuksen keskeisiä toimintoja, esimerkiksi sanakirjatyötä.

Kotuksen palvelujen laatua seurataan myös jatkuvasti esimerkiksi neuvonta- ja koulutuspalveluiden yhteydessä sekä sanakirjanteon ja kielenhuollon sekä niihin liittyvän tutkimuksen eri työvaiheissa. Sanakirjatyössä laadunvarmistuksen keskeinen tekijä on toimitusten sisäinen työnjako ja vastuut. Kielenhuoltotyössä on kehitetty työryhmiin perustuvaa yhteistyötä ja kerätty asiakaspalautetta järjestetyistä kursseista. Tutkimuksessa laadunvarmistuksena toimivat tieteelliseen julkaisemiseen liittyvät vertaisarviointikäytännöt.

6. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

6.1 Henkilöstömäärä ja -rakenne

Toimintavuoden henkilötyövuosimäärä 66,9 oli 5,9 prosenttia pienempi kuin edellisenä vuonna, ja vuoden lopussa henkilöstömäärä 67 oli yhtä suuri kuin edellisenä vuonna. Kertomusvuonna jatkettiin vuonna 2022 hyväksytyn henkilöstösuunnitelman mukaista rekrytointipolitiikkaa, joka tukee toiminnan sopeuttamista supistuneeseen talouskehykseen. Näin ollen korvausrekrytointeja tehtiin todella harkiten, mikä näkyy henkilötyövuosien kehityksessä. Henkilöstösuunnitelman tarkoituksena on tukea Kotuksen ydintehtävien hoitoa eli turvata välttämättömät lain, työjärjestyksen, strategian ja tulossopimuksen edellyttämät perustehtävät ja -toiminnot.

Säätiöiden myöntämällä rahoituksella palkattiin määräaikaisia sanakirjatoimittajia *Vanhan kirjasuomen sanakirjan*, *Suomen murteiden sanakirjan* ja Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjan, *Ordbok över Finlands svenska folkmål*, toimituksiin. Säätiörahoituksella palkattiin myös toimittaja pilottihankkeeseen, jossa laaditaan ruotsi–kurmandži-sanastoa ruotsinkielisen kotoutumisen edistämiseksi.

Henkilöstön keski-ikä jatkoi edelleen alenemista ja oli 49,0 vuotta, mikä on neljä prosenttia pienempi kuin edellisenä vuonna. Koko valtion henkilöstön keski-ikä on 45,7 vuotta.

Toimintavuoden aikana Kotuksen kokonaistyövoimakustannukset pienenivät 2,0 prosenttia edellisestä vuodesta. Henkilötyövuosien vähenemisen johdosta henkilöstökulut alenivat 3,2 prosenttia, vaikka heinäkuun alusta toteutettiin 2,4 prosentin palkkojen yleiskorotus.

Taulukko 14. Henkilöstömäärä ja -rakenne

	2023	2024	2025	Vuosimuutos %
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	**67**	**67**	**67**	0,0
naiset	55	51	52	2,0
miehet	12	16	15	-6,3
Henkilötyövuosimäärä	**67**	**71,1**	**66,9**	-5,9
Keski-ikä (v.)	**52,2**	**51,1**	**49,0**	-4,0
naiset	52,2	52,4	50,1	-4,3
miehet	52,2	46,8	45,2	-3,5
Henkilöstömäärät ikäluokittain				
15-24	1	0	0	0
25–34	4	9	12	33,3
35–44	16	15	14	-6,7
45–54	11	12	12	0
55–64	33	30	24	-20,0
65–	2	1	5	400,0

Koulutustasoindeksi	**6,9**	**7,0**	**6,8**	-2,8
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden %-osuus	94,0	95,5	92,5	-3,1
Tutkijakoulutuksen suorittaneiden %-osuus	26,9	26,9	23,9	-11,1
Vakinaisia	**51**	**52**	**52**	0,0
naiset	43	42	42	0,0
miehet	8	10	10	0,0
Määräaikaisia	**16**	**15**	**15**	0,0
naiset	12	9	10	11,1
miehet	4	6	5	-16,7
Kokoaikaisia	**62**	**65**	**62**	-4,6
naiset	51	50	49	-2,0
miehet	11	15	13	-13,3
Osa-aikaisia	**5**	**2**	**5**	150,0
naiset	4	1	3	200,0
miehet	1	1	2	100
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta	**79,3**	**80,0**	**77,7**	-2,9
Henkilöstökulut	**2023**	**2024**	**2025**	**Vuosimuutos %**
Kokonaistyövoimakustannukset	4 208 300,0	4 463 691,0	4 372 360,9	-2,0
Tehdyn työajan palkkojen %- osuus palkkasummasta	75,5	76,9	73,9	-3,6
Välilliset työvoimakustannukset, €/vuosi	1 573 315,0	1 610 423,3	1 661 641,1	3,2
Välillisten työvoimakust. %-osuus tehdyn työajan palkoista	59,7	54,0	61,3	8,6

6.2 Henkilöstön osaaminen ja koulutus

Kotuslaisten koulutustaso on korkea: koulutustasoindeksi 6,8 (asteikko 1–8) on selvästi valtionsektorin keskiarvoa (5,5) korkeampi. Tämä kuvaa hyvin Kotusta asiantuntijaorganisaationa, jossa osaaminen on keskeisessä roolissa ydintehtävien suorittamisessa. Korkeakoulututkinnon suorittaneita on 92,5 % ja tutkijakoulutuksen (tohtori tai lisensiaatti) suorittaneita 23,9 % koko henkilöstöstä, kun osuus valtiolla on keskimäärin 4,5 %.

Henkilöstön osaamista ja sen kehittymistä tuettiin erilaisilla koulutuksilla ja valmennuksilla. Vuonna 2025 koulutukseen käytettiin 0,3 työpäivää/htv (valtiolla keskimäärin 1,0 työpäivää/htv).

Henkilöstölle tarjottiin Kaiku-rahoituksella järjestettyä Sivistyshallinto 2030 -virastouudistukseen liittyvää muutosvalmennusta sekä koko hallinnonalan yhteisinä webinaareina että Opetushallituksen ja Kotuksen yhteisinä työpajoina. Molempiin valmennuksiin henkilöstöä osallistui runsaasti. Opetushallituksen ja Kotuksen yhteiset työpajat saivat hyvää palautetta, ja ne koettiin tärkeiksi tutustumisen ja yhteisen ymmärryksen rakentamisen kannalta. Lisäksi Opetushallituksen ja Kotuksen johdolle järjestettiin yhteinen johdon valmennus strategian ja yhteisen toimintakulttuurin luomiseksi. Johdon valmennuksesta hyvää palautetta sai varsinkin

johtoryhmän työskentelyn kehittämistä koskeva osio. Henkilöstöllä oli edellisten vuosien tapaan mahdollisuus osallistua hallinnonalan yhteiseen kielikoulutukseen.

Koulutuskustannukset 259,3 euroa/htv pienenivät hieman edellisestä vuodesta ja jäivät myös alle valtion keskiarvon 421,2 euroa/htv.

Taulukko 15. Henkilöstön koulutus ja kehittäminen

	2023	2024	2025	Vuosimuutos %
Koulutuspanostus, työpäivää/henkilötyövuosi	1,9	0,4	0,3	-25,0
Koulutus ja kehittäminen, euroa/htv	608,1	263,8	259,3	-1,7

6.3 Toiminnan merkittävimmät muutokset

Kotus pyrki toimintavuonna uudistamaan toimintaansa ja toimintatapojaan sekä arvioimaan niiden vaikutuksia toiminnan tuloksellisuuteen. Valmistauduttiin myös Opetushallituksen järjestelmien käyttöönottoon, kuten sähköiseen asiakirjahallintaan siirtymiseen. Yhdessä Opetushallituksen kanssa kehitettiin myös tulevan yhteisen viraston johtamisjärjestelmää palvelemaan entistä paremmin organisaation avoimuutta ja johtamisen laatua.

Toimintavuonna Kotus laati yhdessä Opetushallituksen kanssa uuden Opetushallituksen strategian, joka tuli voimaan 1.1.2026. Valmistauduttiin myös Kotuksen oman neuvottelukunnan toiminnan päättymiseen. Muutoksesta informoitiin Kotuksen neuvottelukuntaa ja erityisesti sen puheenjohtajistoa, joka tulee edustamaan Kotuksen tehtäviä ja toimintaa Opetushallituksen johtokunnassa vuoden 2026 alusta alkaen. Toimintavuonna kehitettiin myös Kotuksen ja Opetushallituksen substanssiyhteistyötä työpajoilla, jotka jatkuvat vuonna 2026. Kotus perehtyi Opetushallituksen lausuntoprosesseihin ja osallistui aktiivisesti yhteiseen nimikeuudistukseen. Syksyn aikana valmistauduttiin myös Opetushallituksen palkkausjärjestelmään siirtymiseen ja käytiin muutoskeskustelut. Yhteisen työkulttuurin kehittämiseksi osallistuttiin sekä hallinnonalan yhteisiin muutostyöpajoihin että tulevan Opetushallituksen johdolle suunnattuun omaan muutosvalmennukseen.

Asiakaspalveluprosessien vaikutusohjelmassa tehtiin Kotuksen yhteinen asiakaspalvelusuunnitelma, joka auttaa fokusoimaan ja rajaamaan työtä ja sujuvoittamaan prosesseja. Suunnitelman pohjaksi tehdyssä henkilöstökyselyssä korostui vuorovaikutteisten palvelujen tärkeä rooli muun toiminnan tukena erityisesti tiedonhankinnassa ja verkostoitumisessa. Suunnitelman valmistuttua sen pohjalta hahmoteltiin kuhunkin palveluun liittyviä linjauksia. Kotuksen neuvontapalvelujen ja kielenhuollon ohjeiden kehittämisessä voidaan hyödyntää myös tuloksia, joita saatiin Kotuksen ja Ruotsin Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksen kielineuvontojen kahdessa vertailevassa kartoituksessa. Näistä suomen kielen neuvontoja vertaileva kartoitus on julkaistu tammikuussa 2025.

Aloitettiin kieliteknologian ja tekoälyn vaikutusohjelma, jossa vuoden 2025 aikana käsiteltiin kieliteknologian ja tekoälyn mahdollisuuksia seuraavista näkökulmista: 1) kotuslaisten oman työn kannalta, 2) Kotuksen palveluiden näkökulmasta ja 3) sidosryhmäyhteistyön ja asiantuntijuuden

kannalta. Vaikutusohjelmaryhmä päätyi kolmen konkreettisen toimenpiteen esittämiseen: sanapoimurin käyttöönotto uudissanojen keruun nopeuttamiseksi, kielenhuoltoapuria koskeva jatkoselvitystyö sekä nauhoitearkiston vanhimpien äänitteiden laadun parantamisen selvittäminen tekoälyn avulla. Lisäksi vaikutusohjelmaryhmä käsitteli sidosryhmiltä tulleita tekoälyyn liittyviä kysymyksiä ja järjesti kotuslaisille kyselyn kieliteknologian ja tekoälyn käytöstä.

Kielitoimiston sanakirjan toimitustyössä otettiin käyttöön uusi toimitusjärjestelmä. Muutoin kehittämistyötä tehtiin eri sanakirjojen toimituksissa arkisen työn ohessa toimitustyön sujuvoittamiseksi.

Ordbok över Finlands svenska folkmålin toimitustyötä on tehostettu useilla tavoilla. Artikkelirakenne on tehty selkeämmäksi, mikä mahdollistaa kohdennetummat tekniset tarkistukset. Versiohallinta on otettu käyttöön, ja nyt kaikki sanakirja-artikkeleihin tehdyt muutokset voidaan jäljittää. Lisäksi on luotu useita muita toimituksellisia apuvälineitä, mikä mahdollistaa aiempaa paremman tiedonlouhinnan julkaistuista artikkeleista. Sen lisäksi on laadittu murrekarttoja, jotka tukevat lähteiden luotettavuuden arviointia ja tehostavat siten työskentelyä. Ne ovat myös arvokas apuväline uusien toimittajien koulutuksessa. Lisäksi valmisteltiin Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjan esittämistä Ruotsin Akatemian sanakirjaportaalissa, ja sanakirjaan pääsee myös tämän portaalin kautta tammikuusta 2026 lähtien. Muutoksen seurauksena on odotettavissa, että Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjan käyttäjämäärä kasvaa.

Osana Kotuksen ja OPH:n yhdistymistä suunniteltiin, miten tietohallinto kokonaisuudessaan organisoidaan vuoden 2026 alusta lähtien uudessa virastossa. Osana Sivistyshallinto 2030 -uudistushanketta valmisteltiin sivistyshallinnon virastojen perustietotekniikan yhtenäistämistä projektissa, jonka tavoitteena oli sivistyshallinnon perustietotekniikkapalveluiden muuttaminen yhdeksi yhteiseksi kokonaisuudeksi, jossa kaikilla työntekijöillä on käytössään samat Valtorin TORI-palveluihin perustuvat peruspalvelut. Näihin kuuluvat pilvipohjaisessa hallinnassa olevat työtietokoneet ja -puhelimet, toimistosovellukset, yhteinen M365-työympäristö ja käyttövaltuushallinta, puhepalvelut sekä kaikkiin edellä mainittuihin tarvittavat taustapalvelut. Muutoksiin valmistautumiseen liittyvät toimet työllistivät koko viraston henkilöstöä ja etenkin tietohallintoa.

Osana virastouudistusta Kotus siirtyy käyttämään Opetushallituksen sähköisen asianhallinnan järjestelmää. Kotuksen tiedonohjaussuunnitelma uudistettiin osaksi OPH:n tiedonohjaussuunnitelmaa ja tiedonhallintamallia, mikä työllisti koko viraston henkilökuntaa. Tämä tarkoitti myös Kotuksen paperimuotoisen hallinnonarkiston päättämistä 31.12.2025.

Tulevaa sijoittumista yhteisiin työympäristöihin Rauhankatu 17:ään valmisteltiin osallistumalla aktiivisesti aineistosidonnaiseen työhön sopivien tilojen suunnitteluun, jotta sanakirjatyö, kieli- ja nimistöneuvonta sekä aineisto- ja kirjastotoiminta saataisiin järjestettyä mahdollisimman tehokkaasti.

6.4 Työhyvinvointi

Työtyytyväisyyskysely toteutettiin ensimmäisen kerran HenkilöstöBarolla, kun se aikaisemmin on tehty VMBarolla. Tulokset eivät näin ollen ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin verrattuna, koska sekä kysymykset että asteikko muuttuivat. Kotuksen kokonaistyytyväisyys oli 3,38, mikä Palkeiden tulkintaohjeistuksen mukaan on huipputasoa (3,25–4,00). Tulos on erinomainen, ja vielä merkittävämmän siitä tekee se, että vuosi 2025 oli hyvin poikkeuksellinen, kun valmistauduttiin organisaatiomuutoksen ja uuden toimitilan suunnitteluun.

Työtyytyväisyyskyselyn (HenkilöstöBaro) kaikki kokonaisindeksit eli indeksit omatyö (3,53), johtaminen (3,35), työyhteisö (3,31) ja organisaatio (3,32) olivat huipputasoa. Samoin indeksit muutoskyvykkyys (3,26), psykologinen turvallisuus (3,58) ja vastuullisuus (3,30) olivat huipputasoa. Henkilöstö koki tekevänsä merkityksellistä työtä ja tunsi saavansa arvostusta omassa työssään. Esihenkilötyö arvioitiin oikeudenmukaiseksi, esihenkilön ja työntekijöiden välillä koettiin valitsevan keskinäinen luottamus ja vuorovaikutus arvioitiin arvostavaksi. Henkilöstöllä oli luottamus siihen, että esihenkilöt ovat kyvykkäitä viemään muutokset läpi omalta osaltaan, mutta selvä vähemmistö vastaajista koki muutoksen vaikuttavan myönteisesti omaan tilanteeseen. Palkkausta koskeva osio sai kaikkein kriittisempiä arviointeja, ja kaikkein heikoimmin arvioitiin palkkauksen muuttuvan oman työsuorituksen muuttumisen myötä.

Kotuksen vahvuuksina koettiin yhteisöllisyys ja hyvä yhteishenki sekä asiantuntijuus ja sen arvostaminen. Näiden toivottiin säilyvän myös virastojen yhdistyttyä.

Sairauspoissaolopäivien määrä henkilötyövuotta kohden (11,5) nousi huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna ja on yli valtion keskitason (7,7). Toimintavuonna oli poikkeuksellisen paljon pitkiä sairauspoissaoloja, mikä nostaa tunnuslukua merkittävästi. Sairaustapauksien lukumäärä sen sijaan laski 3,9 prosenttia.

Toimintavuonna järjestettiin myös koko viraston yhteinen työhyvinvointipäivä sekä perinteiset kesä- ja joulujuhlat.

Taulukko 16. Henkilöstön työhyvinvointi

Työhyvinvointi	2023	2024	2025	Vuosimuutos %
Työtyytyväisyys (VM-Baro)	3,5	3,8	3,38*	
Lähtövaihtuvuus, %	5,8			
Tulovaihtuvuus, %	1,4	1,5		
Työkyvyttömyyseläkkeelle, % henkilöstöstä	0,0	0,0	0,0	0,0
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	6,7	9,8	11,5	10,5
Työterveyshuolto, €/htv	749,4	760,8	784,9	3,2
Työtyytyväisyyden edistäminen, €/htv	842,8	535,5	460,6	-14,0
Työkunnon edistäminen, €/htv	665,7	427,7	289,4	-32,3

*) Tulos ei ole vertailukelpoinen, koska sekä kysymykset että asteikko muuttuivat.

7. Tilinpäätösanalyysi

7.1 Rahoituksen rakenne

Kotuksen toiminta perustuu talousarviorahoitukseen, maksullisesta toiminnasta saataviin tuloihin sekä yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoihin. Lisäksi Kotuksella oli käytettävissään opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää erillisrahoitusta tiedepoliittisten tavoitteiden edistämiseen.

Kotukselle myönnettiin vuonna 2025 alkuperäisessä talousarviossa määrärahaa 4 829 000 euroa, mikä oli 240 000 euroa edellisvuotta vähemmän. Tämän lisäksi kesällä 2025 myönnettiin 43 000 euroa yleiseen palkankorotukseen, joten kokonaisuutena käytettävissä oli 4 872 000 euroa. Vuodelta 2024 siirtyi 1 138100 euroa.

Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi liiketaloudellisten suoritteiden myyntituotoista, joiden merkittävimmät lähteet olivat erilaiset tilauskoulutukset, Maanmittauslaitoksen tilaama paikannimien tarkistus ja nimilausunnot.

Vuonna 2025 yhteisrahoitteisella rahoituksella katettiin Vanhan kirjasuomen, Suomen murteiden ja Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjojen toimittamista, Skrivsäker-verkkokurssien toteuttamista sekä pilottina ruotsi-kurmandži-sanastoa ruotsiksi tapahtuvan kotoutumisen edistämiseen. Säätiöiden myöntämällä rahoituksella on keskeinen merkitys sanakirjojen toimitustyön jatkumiselle ja niiden valmistumiselle.

Kotuksella oli käytettävissään opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää erillisrahoitusta tiedepoliittisten tavoitteiden edistämiseen Suomen kielen nauhoitearkiston digitoinnin loppuunsaattamiseen 270 000 euroa vuosille 2024–2026 sekä viraston 50-vuotisjuhlajulkaisun kustantamiseen 23 000 euroa vuosille 2025–2026.

7.2 Talousarvion toteutuminen

Kotus onnistui sopeuttamaan toimintansa supistuneeseen talousarvioon. Toimintamenot alittuivat yhteensä 300 000 euroa, mutta myös toimintatuotot alittuivat 129 000 €, ja siirtyvä raha oli 171 000 euroa suurempi kuin edellisenä vuonna.

Suurimmat muutokset olivat palvelujen ostoissa sekä henkilöstömenoissa. Sivistyshallinto 2030 -hankkeen vuoksi siirrettiin joitakin tietojärjestelmien hankintoja toteutettavaksi tulevaisuudessa yhdessä Opetushallituksen kanssa. Säätiörahoituksella toteutetuissa rekrytoinneissa oli jonkin verran henkilöstön vaihtuvuutta eikä työpanos toteutunut suunnitellusti. Tämä näkyi vastaavasti myös tulojen kertymässä.

Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi jonkin verran arvioitua vähemmän. Myynnit vähenivät kaikissa asiakasryhmissä ja eniten ryhmässä muut, johon kuuluvat työttömyyskassat ostivat edellisenä vuonna merkittävän koulutuspaketin.

Kulttuurihistoriallisten sanakirjojen toimitustyötä tukivat Koneen Säätiö, Suomen Kulttuurirahasto, Svenska litteratursällskapet ja Svenska kulturfonden yhteensä 510 119 eurolla, kun vuonna 2024 vastaava tuki oli 498 122 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä erillisrahoituksesta tiedepoliittisten tavoitteiden edistämiseen siirtyi vuodelle 2026 Suomen kielen nauhoitearkiston digitoinnin loppuunsaattamiseksi 54 657 euroa sekä viraston 50-vuotisjuhlajulkaisun kustantamiseen 23 000 euroa.

7.3 Tuotto- ja kululaskelma

Kotuksen toiminnan kokonaistuotot vuonna 2025 olivat 669 510 euroa, mikä oli 136 954 euroa vähemmän kuin vuonna 2024, jolloin toteutui yhteisrahoitteisen kehittämishankkeen tuottoja. Tuotoista suurin osa muodostui säätiöiden rahoituksesta kulttuurihistoriallisten sanakirjojen toimittamiseen. Maksullisen toiminnan tuotot alittuivat hieman arvioidusta.

Kotuksen toiminnan kokonaiskulut olivat 5 496 131 euroa, ja ne pienenivät vuoteen 2024 verrattuna 175 636 euroa eli 3,1 prosenttia.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kulut olivat kertomusvuonna 9 145 euroa, ja ne olivat hieman suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Henkilöstökulut olivat kertomusvuonna 4 313 452 euroa ja edellisenä vuonna 4 464 921 euroa. Henkilöstökulut laskivat 151 469 euroa (-3,4 prosenttia) vuodesta 2024, vaikka heinäkuun alusta toteutettiin yleinen 2,4 prosentin palkankorotus koko henkilöstölle. Henkilöstön määrä 67,0 oli samalla tasolla kuin edellisenä vuonna, mutta henkilötyövuosia kertyi 66,9, mikä oli 5,9 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2024. Henkilöstökulut ovat 78,5 prosenttia toiminnan kokonaiskuluista, joten niillä on merkittävä vaikutus talouden toteutumiseen.

Vuokrakustannukset olivat kertomusvuonna 568 681 euroa (2024: 578 581 euroa). Toimitiloihin ei kohdistunut muutoksia kertomusvuoden aikana.

Palvelujen ostot olivat 578 443 euroa, ja ne alenivat 19 958 euroa eli 3,3 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Suurimmat muutokset olivat ICT-palvelujen ostoissa, käyttöpalveluissa ja tietotekniikan asiantuntija- ja ylläpitopalveluissa.

7.4 Tase

Kotimaisten kielten keskus kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikköön, ja Kotuksen tase sisältyy ministeriön tilinpäätökseen.

8. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Kotimaisten kielten keskuksen (Kotuksen) toiminta pohjautuu keskuksesta annettuun lakiin ja asetukseen. Toimintaa säätelevät Laki Kotimaisten kielten keskuksesta (1403/2011) ja Valtioneuvoston asetus Kotimaisten kielten keskuksesta (1566/2011).

Sisäinen toimintaympäristö ja toimintarakenteet

Työjärjestyksen mukaan Kotuksen johtaja vastaa laitoksen sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Toiminnan organisointi ja sisäiset toimintatavat ovat perustuneet strategiaan, toiminta- ja taloussuunnitelmaan, osastojen, yksiköiden ja projektien suunnitelmiin sekä henkilöstön tehtävänkuvauksiin ja vuosittaisiin kehityskeskusteluihin. Toiminnan suunnittelussa on otettu huomioon OKM:n tilinpäätöskannanotto. Sisäisen valvonnan vastuista on määrätty sekä työjärjestyksessä että taloussäännössä.

Johtaja, osastonjohtajat ja yksikönpäälliköt vastasivat sisäisestä valvonnasta mm. menoseurannan osalta. Lisäksi he vastasivat osaltaan matkasuunnitelmien ja laskujen käsittelystä sekä poissaolojen ja työajan seurannasta. Käytössä olevat sähköiset

järjestelmät, kuten Kieku, vähentävät valvontariskejä ja parhaimmillaan järkeistävät työtä.

Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuotanto hallinnon palvelukeskuksessa on vakiintunut samoin kuin toimialariippumattomien ICT-palvelujen tuottaminen Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin palveluina.

Tavoitteiden asettaminen

Kotus on pyrkinyt asettamaan hankkeidensa, projektiensa ja toimintojensa tavoitteet realistisesti ja tiedossa olevia muutoksia arvioiden sekä siten suunnannut toimintaansa lain antamissa puitteissa. Tulosindikaattorien perusteella näyttää siltä, että tavoitteiden asettamisessa vuositasolla on pääosin onnistuttu.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta

Kotuksen keskeiset riskialueet ovat talouteen, henkilöstöön ja tietoturvaan liittyviä. Riskienhallintaa arvioidaan säännöllisesti osana johtamista.

Talousriski on toteutunut, sillä taloudelliset toimintamahdollisuudet ovat heikentyneet tuntuvasti viimeisten vuosien aikana. Riskiin on varauduttu ennakoiden ja niukkenevia resursseja on kohdistettu Kotuksen ydintehtävien hoitamiseen, ja tässä on onnistuttu hyvin.

Erityisesti resurssivähennykset ovat vaikuttaneet tulevaisuuteen varautumiseen, sillä tulevaisuusinvestointeja (esimerkiksi kieliteknologian hyödyntämiseen) ei ole ollut mahdollista tehdä. Henkilöstösuunnitelman mukaan on pyritty turvaamaan välttämättömät perustehtävät ja -toiminnot. Kukin työtehtävä on harkittu erikseen ottaen huomioon Kotuksen määrärahatilanne sekä mahdolliset ministeriöstä tai muualta tulevat valtionhallinnon linjaukset ja velvoitteet sekä Sivistyshallinto 2030 -hankkeen tavoitteet.

Toimenpiteet talouteen liittyvien riskien osalta ovat tiukka talouskuri, siirtomäärärahojen hyödyntäminen ja tehtävien karsiminen. Lisäksi on pyritty hyödyntämään ulkopuolista rahoitusta tekemällä yhteistyötä eri säätiöiden kanssa erityisesti sanakirjatyössä.

Henkilöstöriskejä ovat henkilöstön riittävyys ydintoimintoihin, osaamisen keskittyminen avainhenkilöille, osaamisen siirtyminen eläköityviltä sekä henkilöstön resilienssi ja hyvinvointi muutoksissa. Kotuksen pitkään jatkunut heikko taloustilanne on johtanut henkilöstön voimavarojen vähenemiseen ja avainhenkilöiden kuormittumiseen. Pyrimme yhä enemmän tiimityöhön sekä osaamisen jakamiseen. Henkilöstöarvioiden perusteella johto on onnistunut työn organisoinnissa ja johtamisessa, mikä on edistänyt arvostavaa työilmapiiriä sekä tukenut asiantuntemuksen toimivaa jakamista tiimien kesken.

Sijaishenkilöjärjestelmällä turvaamme sen, että kenenkään lyhyempi tai pidempi poissaolo ei aiheuta kohtuutonta haittaa asioiden hoidolle. Samalla varmistetaan, että työntekijät ja esihenkilöt voivat rauhoittaa loma-aikansa työasioista huolehtimiselta.

Toimenpiteenä henkilöstöön liittyvien riskien osalta on, että välttämättömät vapautuvat paikat täytetään suunnitellusti henkilöstösuunnitelman linjausten mukaan ja sijaisjärjestelyistä huolehditaan.

Kotuksen tietoturva- ja tietosuojapolitiikka-asiakirjassa on määritelty tietoturvallisuuden tavoitteet, vastuulliset henkilöt ja toteutuskeinot samoin kuin käytännön vastuut. Tietojärjestelmien käyttösäännöt, sähköpostin käsittelysäännöt ja tietoturvapoikkeamien käsittelyohje koskevat kaikkia Kotuksen tietojärjestelmiä käyttäviä. Tietoturvapoikkeamista raportoidaan kirjallisesti. Toimintavuonna ei ollut merkittäviä poikkeamia.

Kotuksen asettaman viraston tiedonhallintaryhmän tehtävänä on tietoturvallisuuden kehittäminen ja hyvän tiedonhallintatavan edistäminen. Vuoden aikana perehdyttiin Opetushallituksen

tietoturvakäytäntöihin OPH:n tietoturvavastaavan ja tietosuojavastaavan johdolla.

Valvonta

Toiminnan seuranta- ja valvontavastuut on määritelty työjärjestyksessä, vuotuisessa toimintasuunnitelmassa sekä tarkemmin osasto- ja yksikkökohtaisissa suunnitelmissa ja projektisuunnitelmissa. Havaitut poikkeamat käsitellään viivytyksettä ja korjaavat toimenpiteet suoritetaan ripeästi. Sekä toimintaprosessien että tukiprosessien kuvauksia pyritään koko ajan tarkentamaan. Taloushallinto tuottaa järjestelmällisesti tietoa toiminnan kustannuksista ja talouden tilasta johdon ja hankkeiden vastuuhenkilöiden tarpeisiin. Työaika kohdennetaan ottaen huomioon valitut toiminnan seurannan indikaattorit.

Tiedonkulku ja informaation käytettävyys

Kotus on aktiivisesti seurannut toimintaympäristönsä muutoksia. Kotuksen edustajat osallistuvat yhteistyöhön tai heillä on välittömät yhteydet tehtäväalueen kannalta keskeisille foorumeille niin yliopistoissa kuin valtionhallinnossakin sekä keskeisiin muihin sidosryhmiin. Yhteyksiä voi pitää pääosin riittävinä.

Sisäinen tiedonkulku tapahtuu pääosin intranetissä, Teamsissä ja sähköpostitse, koko henkilöstön yhteisissä kokouksissa, osastojen ja yksiköiden kokouksissa sekä eri alueiden ryhmäpalavereissa. Kaikilla kotuslaisilla on useita kanavia saada asiansa esille ja yhteiseen käsittelyyn. Sisäisen tiedonkulun varmistamiseksi ja avoimuuden lisäämiseksi käynnissä olevassa muutostilanteessa johtaja on säännöllisesti viestinyt ajankohtaisista asioista yhteisissä henkilöstötilaisuuksissa.

Ulkoiset arvioinnit

Ulkoisia arviointeja ei ollut.

Väärinkäytökset

Toimintavuoden aikana ei havaittu väärinkäytöksiä.

Kehittämistarpeet

Kotuksen toiminta itsenäisenä virastona lakkaa 31.12.2025. Kotus tulee jatkossa noudattamaan Opetushallituksen toimintatapoja ja ohjeistuksia. Kotuksen toiminnan luonteesta johtuen on tärkeää huolehtia tulevaisuudessakin vahvan asiantuntemuksen arvostamisesta ja osaamisen jakamisesta niin organisaation sisällä kuin ulkopuolisissa verkostoissa.

Vahvistuslausuma

Edellä olevaan perustuen todetaan, että sisäisen valvonnan menettelyt ovat turvanneet viraston talouden ja toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden sekä viraston hallinnassa olevat varat ja

omaisuuden. Menettelyt antavat viraston johtamisen ja tulosohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta vuonna 2025.

9. Arviointien tulokset

Toimintavuonna ei tehty arviointeja.

10. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Vuonna 2023 otettiin käyttöön ilmoituskanava, jonka välityksellä Kotuksen työntekijät, sidosryhmät ja yhteistyökumppanit voivat turvallisesti ilmoittaa väärinkäytösepäilystä tai muusta epäeettisestä toiminnasta. Toimintavuonna ei jätetty yhtään ilmoitusta.

Tilinpäätös

1. Talousarvion toteumalaskelma vuodelta 2025

Taulukko 17. Talousarvion toteumalaskelma 2025

							Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025 (TA + LTA)	Käyttö vuonna 2025	Siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2025	Vertailu talousarvio - tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettä-vissä vuonna 2025	Käyttö vuonna 2025 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.01.07 Kotimaisten kielten keskuksen toiminta-menot	3 930 899,98	4 872 000,00	3 562 572,79	1 309 427,21	3 562 572,79	1 309 427,21	1 138 100,02	6 010 100,02	3 562 572,79	1 309 427,21
29.40.56 Tiede-poliittisten tavoitteiden edistäminen	32 180,08	0,00	183 162,87	54 657,05	183 162,87		237 819,92	237 819,92	183 162,87	54 657,05
29.40.56 Tiedepoliittis-ten tavoitteiden edistäminen		23 000,00	0,00	23 000,00	0,00		0,00	23 000,00	0,00	23 000,00
32.30.51.07 Palkkatuettu työ, valtion-hallinto (KPY)	22 287,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				
33.20.52.01. Palkkatuettu työ, valtion-hallinto	7 185,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				
Yhteensä	3 992 552,39	4 895 000,00	3 745 735,66	1 387 084,26	3 745 735,66	1 309 427,21				

2. Tuotto- ja kululaskelma

Taulukko 18. Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2025-31.12.2025		**1.1.2024-31.12.2024**	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	-87 919,06		-164 242,98	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	0,00		-750,00	
Muut toiminnan tuotot	-581 591,59	-669 510,65	-636 471,29	-806 464,27
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	9 145,33		8 566,24	
Henkilöstökulut	4 313 452,11		4 464 921,45	
Vuokrat	568 681,69		578 581,69	
Palvelujen ostot	578 443,99		598 401,37	
Muut kulut	26 408,87	5 496 131,99	21 297,21	5 671 767,96
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT				
Rahoituskulut	0,00	0,00	0,00	0,00
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Muut vahingonkorvaukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Satunnaiset tuotot, sisäiset	0,00	0,00	0,00	0,00
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	-70,09		-131,05	
Suoritetut arvonlisäverot	213 476,65	213 406,56	193 604,53	193 473,48
TUOTTO- JA KULULASKELMA	5 040 027,90		5 058 777,17	
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Muut siirtosaamiset	0,00		-2 176,70	
Muut lyhytaikaiset saamiset	0,00	0,00	0,00	-2176,70
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	-50,00	-50,00	0,00	0.00
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS	-50,00		-2 176,70	
VASTAAVAA	-50,00		- 2 176,70	
Saadut ennakot	-3 250,49		-79 632,74	
Ostovelat	15 617,19		11 390,32	
Siirtovelat	15 124,44		-64 389,41	
Muut lyhytaikaiset velat	0,00		0,00	
LYHYTAIKAINEN	27 491,14		-132 631,83	
VIERAS PÄÄOMA	27 491,14		-132 631,83	
VASTATTAVAA	27 491,14	27 491,14	- 132 631,83	-132 631,83
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		5 067 469,04		4 923 968,64

3. Tase

Kotimaisten kielten keskus kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikköön ja Kotuksen tase sisältyy ministeriön tilinpäätökseen.

4. Liitetiedot

Liitteet 1–11. Ei ole ilmoitettavaa.

Liite 12. Muut monivuotiset vastuut

Taseen ulkopuoliset sopimukset ja sitoumukset, joiden arvo tilinpäätöshetkestä eteenpäin laskettuna on vähintään 500 000 euroa.

	Talousarvio-menot v. 2025, euroa	Määrärahatarve v. 2026, euroa	Määrärahatarve v. 2027, euroa	Määrärahatarve v. 2028, euroa	Määrärahatarve myöhemmin, euroa	Määrärahatarve yhteensä, euroa
Vuokra- ja leasingvastuut	**651 390,00**	**652 787,88**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**652 787,88**
Tavanomaiset vastuut yhteensä, menomomentteja koskevien yleisten määräysten kohta *Toimintameno-määrärahat* Senaatti-kiinteistöt vuokrasopimus Virastotalo Haka-niemenranta 6, diaarinro 1/06/22, muutosliite 13/06/23	651 390,00	652 787,88	0,00	0,00	0,00	652 787,88
- joista vastuita valtion liikelaitoksille tai talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	651 390,00	652 787,88	0,00	0,00	0,00	652 787,88

5. Allekirjoitukset

Olemme tänään hyväksyneet Kotimaisten kielten keskuksen tilinpäätöksen.

Helsingissä 27.2.2026

LEENA NISSILÄ

Leena Nissilä
johtaja
Kotimaisten kielten keskus

ANNIKKI NIIRANEN

Annikki Niiranen
hallintopäällikkö
Kotimaisten kielten keskus